

JURIDISKA FAKULTETEN

VID LUNDS UNIVERSITET

Julia Nikolausson

Interventionsrätt i skiljeförfarande

Särskilt om klander av bolagsstämmobeslut med stöd av en
skiljeklausul i bolagsordningen

JURM02 Examensarbete

Examensarbete på juristprogrammet

30 högskolepoäng

Handledare: Lotta Maunsbach

Termin: VT26

Innehåll

Summary	4
Sammanfattning	6
Förord	8
Förkortningar	9
1 Inledning	10
1.1 Bakgrund	10
1.2 Syfte och frågeställningar	11
1.3 Metod och material	12
1.4 Avgränsningar	15
1.5 Forskningsläge	17
1.6 Disposition	18
2 Principer inom skiljeförfarande	19
2.1 Inledning	19
2.2 Partsautonomi	19
2.3 Rättssäkerhet och materiellt riktig dom	20
2.4 Rättskraft	21
2.5 Skiljedomsmässighet	22
2.6 Avslutande kommentarer	24
3 Interventionsrätt enligt RB	26
3.1 Inledning	26
3.2 Interventionsgrund	26
3.3 Ordinär interventionsrätt	28
3.4 Självständig interventionsrätt	29
3.4.1 Självständiga intervenientens befogenhet	29
3.4.2 Rättskraft som interventionsgrund	30
3.4.3 Avslutande kommentar	36
4 Generellt om intervention i skiljeförfarande	38
4.1 Inledning	38
4.2 Partsinträde i förhållande till partsautonomin	38
4.3 Tredjemansintresse i skiljeförfarande	39
4.4 Avslutande kommentarer	43
5 Särskilt om klander av bolagsstämmobeslut i skiljeförfarande	46
5.1 Inledning	46
5.2 Klander av bolagsstämmobesluts förlikningsbarhet	46
5.3 Skiljeklausul i bolagsordningen	47
5.3.1 Associationsrättsliga tvister	47

5.3.2	Skiljedomsässig tvist.....	48
5.3.3	Föreskrift om interventionsrätt i bolagsordningen.....	50
5.3.4	Intervention i tvist om klander av bolagsstämmobeslut..	51
5.4	Särskilt om Högsta domstolens bedömning i NJA 2015 s. 466 54	
5.4.1	Omständigheterna i fallet	55
5.4.2	Högsta domstolens bedömning	55
5.4.3	Kommentar till domen	57
6	Avslutande reflektioner	61
6.1	Inledning.....	61
6.2	Under vilka förutsättningar tillåts en interventionsrätt?.....	61
6.2.1	Samtycke och förbehåll.....	61
6.2.2	Icke förlikningsbara tvister	63
6.3	Konsekvenser vid avsaknad av interventionsrätt	67
7	Sammanfattade slutsatser.....	70
	Källförteckning	72

Summary

Under Swedish law, arbitration is an established form of dispute resolution whose contractual basis is characterised by party autonomy, efficiency, and finality. The procedure is largely comparable to court proceedings and is the only alternative dispute resolution procedure that results in an enforceable and legally binding judgment. At the same time, the structure of arbitration means that it is, in principle, limited to the parties covered by the arbitration agreement. This differs from general civil proceedings, in which procedural rules are designed to address situations where multiple parties are affected by the same dispute. General civil procedure provides a well-developed framework for third-party intervention in Chapter 14, Sections 9 and 11 of the Code of Judicial Procedure, which allows third parties to join ongoing proceedings to protect their interests. The Arbitration Act (1999:116), however, lacks a corresponding provision, which means that a third party's ability to intervene in arbitration proceedings is largely unregulated and legally unclear.

This issue becomes particularly clear in cases involving challenges to general meeting resolutions. Such disputes are characterised by the fact that, pursuant to Chapter 7, Section 52 of the Companies Act (2005:551), the decision becomes legally binding even for shareholders who did not participate in the proceedings. Furthermore, disputes of this nature are, generally, not subject to settlement. For example, the challenging shareholder and the company's representative cannot determine the validity of a general meeting resolution by agreement. Such an arrangement would undermine the legitimacy of the general meeting of shareholders and the functioning of the decision-making process under company law. Despite this, legal sources presuppose that disputes concerning challenges to general meeting resolutions are arbitrable. This framework thus raises questions regarding the conditions under which such disputes are arbitrable and how the third-party interests of other shareholders should, in such cases, be safeguarded within the framework of the arbitral proceedings.

This thesis aims to clarify the conditions under which a third party may be granted a right of intervention in arbitral proceedings. In addition, it specifically analyses whether there is legal support for a right of intervention in arbitral proceedings concerning challenges to resolutions of the general meeting based on a valid arbitration clause in the articles of association, should such disputes be considered arbitrable. The study is not limited to determining the content of current law, but also includes a critical analysis of how the legal situation should be understood and shaped.

The analysis shows that the fundamental principles of arbitration law, particularly party autonomy and the requirement of settlement capability, collectively argue against a general right of intervention in arbitration.

Intervention appears instead to be a conditional possibility, dependent on the consent of both the parties and the arbitrators. A general right of intervention can therefore be considered excluded in most cases. However, special considerations apply to challenges to general meeting resolutions. The starting point is that such disputes are arbitrable only if all shareholders have agreed to arbitration or if the arbitration clause is stipulated in the articles of association pursuant to Chapter 7, Section 54 of the Companies Act. According to the paper, the distinctive nature of the dispute, particularly its limited suitability for settlement and its binding effect on other shareholders, suggests that the right of intervention must be permitted in situations where the arbitration clause is derived from the articles of association. A strict application of the general rule that intervention is incompatible with arbitration otherwise risks undermining the requirement for a substantive review. The absence of a right to intervene, in fact, enables strategic procedural manoeuvres where general meeting resolutions can effectively be rendered ineffective without other shareholders being given the opportunity to protect their interests. The thesis thus highlights the tension between the fundamental principles of arbitration and the third-party interests of shareholders, and argues that the right of intervention in challenges to general meeting resolutions, where the arbitration clause originates in the articles of association, is a prerequisite for maintaining a substantive review in these proceedings, which are not capable of settlement.

Sammanfattning

Skiljeförfarande utgör i svensk rätt en etablerad tvistlösningsform vars avtalsrättsliga grund präglas av partsautonomi, effektivitet och slutlighet. Förfarandet jämföras i stor utsträckning med domstolsprocessen och är det enda alternativa tvistlösningsförfarande som leder till en verkställbar och rättskraftig dom. Samtidigt innebär skiljeförfarandets konstruktion att det i princip är begränsat till de parter som omfattas av skiljeavtalet. Detta skiljer sig från den allmänna civilprocessen, där den processuella regleringen i större utsträckning är utformad för att hantera situationer där flera aktörer påverkas av samma tvist. Inom den allmänna civilprocessen finns ett välutvecklat interventionsinstitut i 14 kap. 9 och 11 §§ rättegångsbalken, vilket ger tredje man möjlighet att inträda i en pågående process för att bevaka sina intressen. Lagen (1999:116) om skiljeförfarande saknar däremot en motsvarande reglering, vilket innebär att tredje mans möjlighet att intervenera i skiljeförfaranden i hög grad är oreglerad och rättsligt oklar.

Problematiken blir särskilt tydlig vid klander av bolagsstämmobeslut. Sådana tvister kännetecknas av att avgörandet enligt 7 kap. 52 § aktiebolagslagen (2005:551) får rättskraft även gentemot aktieägare som inte deltagit i processen. Tvister av detta slag är dessutom som utgångspunkt inte förlikningsbara. Den klandrande aktieägaren och bolagets företrädare kan exempelvis inte genom avtal bestämma ett bolagsstämmobesluts giltighet, eftersom en sådan ordning skulle urholka stämmans legitimitet och den aktiebolagsrättsliga beslutsordningens funktion. Trots detta förutsätts i rättskällorna att klandertalan ska kunna prövas genom skiljeförfarande. Ordningen aktualiserar därmed frågor om under vilka förutsättningar sådana tvister är skiljedomsrättsliga och hur övriga aktieägares tredjemansintresse i så fall ska tillgodoses inom ramen för skiljeförfarandet.

Uppsatsen syftar till att klargöra under vilka förutsättningar tredje man kan tillerkännas interventionsrätt i skiljeförfarande. Därutöver analyseras särskilt om det finns stöd för interventionsrätt i skiljeförfaranden om klander av bolagsstämmobeslut som grundas på en lagenlig skiljeklausul i bolagsordningen, för de fall denna typ av tvist kan prövas i skiljeförfarande. Framställningen begränsas inte till att fastställa innehållet i gällande rätt, utan innehåller även en kritisk analys av hur rättsläget bör förstås och utformas.

Analysen visar att de bärande skiljerättsliga principerna, framför allt partsautonomi och förlikningsbarhet, sammantaget talar emot en generell interventionsrätt. Intervention framstår snarare som en villkorad möjlighet, beroende av både parternas och skiljemännens samtycke. En generell interventionsrätt kan därför i de flesta fall anses utesluten. När det gäller klandertvister avseende bolagsstämmobeslut gör sig emellertid särskilda hänsyn gällande. Utgångspunkten anses vara att sådana tvister endast är skiljedomsrättsliga om samtliga aktieägare har accepterat skiljebundenhet

eller om skiljeklausulen följer av bolagsordningen enligt 7 kap. 54 § aktiebolagslagen. Tvistens särprägel, särskilt dess begränsade förlikningsbarhet och rättskraftsverkan gentemot övriga aktieägare, talar enligt uppsatsen för att interventionsrätt måste tillåtas i de situationer där skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen. En strikt tillämpning av huvudregeln – att intervention inte är förenlig med skiljeförfarande – riskerar annars att undergräva kravet på materiell prövning. Avsaknaden av interventionsrätt möjliggör nämligen strategiska processupplägg där bolagsstämmobeslut i praktiken kan sättas ur spel utan att övriga aktieägare ges möjlighet att bevaka sina intressen. Uppsatsen belyser därigenom spänningsförhållandet mellan skiljeförfarandets grundprinciper och aktieägarnas tredjemansintresse, samt argumenterar för att interventionsrätt i klandertvister om bolagsstämmobeslut, när skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen, är en förutsättning för att upprätthålla en materiell prövning i dessa icke förlikningsbara förfaranden.

Förord

Det sista ordet är snart skrivet, och med det sätts också punkt för fem fantastiska år i Lund.

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Lotta för alla kloka råd, givande diskussioner och värdefulla synpunkter under uppsatsskrivandet.

Tack till alla tidigare kollegor på Nätkurskontoret för alla skratt och för att ni gjorde vardagen lite roligare.

Tack till alla vänner som jag fått längs vägen och som förgyllt min studietid. Dessa år hade inte varit desamma utan er.

Tack till min familj och Elliot för allt stöd och uppmuntran, och för att ni alltid trott på mig.

Lund den 25 maj 2026

Julia Nikolausson

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslag (2005:551)
AD	Arbetsdomstolen
KonkL	Konkurslag (1987:672)
LSF	Lag (1999:116) om skiljeförfarande
NJA	Nytt juridiskt arkiv
NJA II	Nytt juridiskt arkiv avdelning II
Prop.	Proposition
RB	Rättegångsbalk (1942:740)
SOU	Statens Offentliga Utredningar

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Skiljeförfarande utgör i svensk rätt en etablerad och ofta använd tvistlösningsform. Förfarandet kännetecknas av sin avtalsrättsliga grund, där parterna genom skiljeavtal överlåter åt skiljemän att avgöra tvister som annars hade prövats av domstol.¹ Den avtalsrättsliga grunden innebär att skiljeförfarandet präglas av partsautonomi, flexibilitet och i många avseenden en mindre formaliserad process.² Samtidigt medför den avtalsbaserade konstruktionen att förfarandet i princip är begränsat till parterna som omfattas av skiljeavtalet. Det skiljer sig därmed från den allmänna civilprocessen, där processuella regler i större utsträckning är utformade för att hantera situationer där flera olika aktörer berörs av samma tvist.

Inom den allmänna civilprocessen finns utvecklade regler om tredje mans deltagande, där interventionsinstitutet utgör ett centralt inslag.³ Genom intervention ges tredje man möjlighet att inträda i en pågående rättegång för att bevaka sina intressen. Interventionsrätten delas traditionellt upp i *ordinär* och *självständig intervention*.⁴ Den ordinära interventionen innebär att tredje man tillåts föra fram bevisning och argumentation till stöd för en av parterna, eftersom tredje mans rättsställning kommer att påverkas av avgörandet i tvisten, vanligen på grund av att domen får bevisverkan i en efterföljande tvist där tredje man är inblandad.⁵ Den självständiga interventionen avser i stället situationer där tredje man berörs av domens rättskraft och därför ges ställning som part på endera sida i tvisten.⁶ Dessa regler syftar således till att säkerställa att den som berörs av en tvist ges möjlighet att bevaka sina intressen.⁷

Skiljeförfarande saknar en motsvarande reglering av tredje mans deltagande. Avsaknaden av uttryckliga bestämmelser om intervention innebär att frågan om tredje mans möjlighet att intervensera i ett skiljeförfarande är mycket oklar. Detta skapar utrymme för tolkning och rättslig osäkerhet, inte minst i situationer där tvisten berör fler än parterna som ingått skiljeavtalet eller inlett skiljeförfarandet. Frågan får särskild tyngd när tredje man träffas av en skiljedoms rättskraft.

Tredjemansintresset aktualiseras särskilt i vissa associationsrättsliga tvister, och då i synnerhet vid klander av bolagsstämmobeslut. Dessa tvister kännetecknas av att avgörandet får rättskraftsverkningar för en vidare krets än de parter som deltar i processen, vilket innebär att även utomstående

¹ Se prop. 2017/18:257 s. 21 och 1 § lag (1999:116) om skiljeförfarande.

² Se Heuman (1999) s. 28 f.; prop. 1998/99:35 s. 43 och 151.

³ Se 14 kap. 9 § rättegångsbalken (RB).

⁴ Se Larsson (1988) s. 369. Jfr också 14 kap. 11 § RB.

⁵ Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 11 §.

⁶ Se Gärde (1949) s. 150.

⁷ Se Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 227.

aktieägares rättsställning kan beröras av utgången.⁸ Denna ordning är samtidigt en nödvändig förutsättning för associationsrättens funktion, eftersom ett bolagsstämmobesluts giltighet inte kan variera mellan olika aktieägare utan måste bedömas enhetligt i förhållande till samtliga aktieägare. Situationen framstår därmed som särpräglad i förhållande till mer traditionella tvåpartstvister, eftersom gränsen mellan parter och utomstående inte är lika tydlig.

Särskilt problematisk blir tvister om klander av bolagsstämmobeslut eftersom lag, förarbeten och juridisk litteratur anger att klander av bolagsstämmobeslut kan prövas i skiljeförfarande.⁹ Samtidigt har det inte problematiserats att klander av bolagsstämmobeslut inte är en förlikningsbar tvist och således inte skiljedomsmässig enligt 1 § lagen (1999:116) om skiljeförfarande, LSF. Att representanter för bolaget, ofta styrelsen, och en klandrande aktieägare inte kan förlikas i en tvist om klander av bolagsstämmobeslut framstår som självklart och nödvändigt med hänsyn till bolagsstämmans legitimitet och aktiebolags beslutsordning.¹⁰

I allmän domstol kan de som företräder bolaget¹¹ och därmed är svarande i en klandertvist, inte fritt medge klandertalan även om de i praktiken skulle dela uppfattning med den klandrande aktieägaren. Detta beror på att andra aktieägare har rätt att intervensera på bolagets sida i processen och därigenom påverka tvistens utgång. Interventionsinstitutet säkerställer därmed att klandertvister om bolagsstämmobeslut som prövas av allmän domstol blir föremål för en materiell prövning där även tredje mans intressen tillgodoses.¹² Frågan hur en motsvarande situation ska bedömas inom ramen för skiljeförfarande blir därmed av relevans.

Mot denna bakgrund aktualiseras samspelet mellan skiljemannarätt, allmän processrätt och associationsrätt. Kombinationen av skiljeförfarandes avtalsrättsliga grund och de processuella krav som följer av att avgöranden kan få verkan för tredje man ger upphov till ett rättsområde där etablerade principer möts och delvis kolliderar. Detta bidrar till att rättsläget framstår som mindre klarlagt och motiverar en analys av hur dessa utgångspunkter förhåller sig till varandra.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med uppsatsen är att bidra med kunskap om och ge läsaren en bättre förståelse för under vilka förutsättningar tredje man kan intervensera i ett

⁸ Jfr 7 kap. 52 § ABL.

⁹ Se exempelvis 7 kap. 54 § andra stycket ABL; prop. 1997/98:99 s. 127; SOU 1994:81 s. 90; prop. 1998/99:35 s. 63. Se även Nial (1934) s. 115 ff.; Heuman (1999) s. 173; Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3.

¹⁰ Jfr exempelvis 7 kap. 1 § ABL.

¹¹ Vanligtvis styrelsen, jfr 7 kap. 53 § ABL.

¹² Se exempelvis NJA 2015 s. 466.

skiljeförfarande enligt svensk rätt. Uppsatsen syftar särskilt till att analysera och klargöra interventionsfrågan i tvister om klander av bolagsstämmobeslut där skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen. Mot denna bakgrund är ambitionen att klargöra vilka konsekvenser avsaknad av interventionsrätt får för tvister om klander av bolagsstämmobeslut som prövas genom skiljeförfarande. För att uppnå syftet med uppsatsen ska följande frågeställningar besvaras:

- i. Under vilka förutsättningar får en tredje man intervensera i ett skiljeförfarande enligt svensk rätt?
- ii. Vilken betydelse har den lagstiftade möjligheten att införa en skiljeklausul i ett aktiebolags bolagsordning enligt 7 kap. 54 § aktiebolagslagen för möjligheten att pröva en klandertvist avseende ett bolagsstämmobeslut i skiljeförfarande?
- iii. Finns det stöd för interventionsrätt i en tvist om klander av bolagsstämmobeslut som prövas genom skiljeförfarande med stöd av en lagenlig skiljeklausul i bolagsordningen?

1.3 Metod och material

Uppsatsens frågeställningar har föranlett flertalet metodologiska överväganden. För att besvara dessa frågeställningar ska innehållet i gällande rätt klarläggas samt kritiskt analyseras med utgångspunkt i de allmänt accepterade rättskällorna. Även om någon uttrycklig metodklassificering inte görs i uppsatsen, kan den använda metoden i det följande beskrivas i termer av den rättsdogmatiska metoden, eftersom metoden i uppsatsen väl överensstämmer med denna etablerade metod.

Det finns inte någon enhetlig och allmänt accepterad definition av den rättsdogmatiska metoden. Metoden är i stället ofta kritiserad för att vara vag och oklar.¹³ Trots detta är metoden onekligen etablerad och det får anses vedertaget att utgångspunkten för metoden i vart fall är att fastställa, tolka och systematisera innehållet i gällande rätt genom att söka svaren i de allmänt accepterade rättskällorna (*de lege lata*).¹⁴ Kleineman menar att en rättsdogmatisk analys handlar om att analysera rättskällelärans olika komponenter så att det slutliga resultatet torde spegla innehållet i gällande rätt. Jareborg menar på samma spår att rättsdogmatikens huvudsyfte är att beskriva hur en viss lösning ser ut på ett konkret problem.¹⁵

¹³ Se Kleineman (2025) s. 25; Gunnarsson och Svensson (2023) s. 97; Peczenik (2005) s. 252.

¹⁴ Se Sandgren (2025) s. 51 f.; Peczenik (2005) s. 249; Olsen (2004) s. 110; Kleineman (2025) s. 25 och 44; Gunnarsson och Svensson (2023) s. 105.

¹⁵ Se Kleineman (2025) s. 31 f.

Huruvida den rättsdogmatiska metoden inrymmer ett kritiskt analyserande av gällande rätt råder det emellertid delade meningar om. De som ansluter sig till en sådan tolkning av metoden menar att rättsläget endast kan förstås fullt ut genom att det problematiseras. Först då blir det möjligt att analysera och förstå den fortsatta rättsutvecklingen. Utifrån ett sådant synsätt, där kritisk analys ryms inom den rättsdogmatiska metoden, omfattar metoden inte bara tolkning av gällande rätt. Den innefattar också normativa överväganden om hur rättsliga problem bör lösas och hur rättsläget bör utvecklas (*de lege ferenda*).¹⁶ Äldre rättsdogmatiker har menat att de lege ferenda-argumentation är alltför rättspolitisk och därför snarare hänförlig till den rättsanalytiska metoden.¹⁷ Denna mer strikta syn på rättsdogmatiken har dock i modern rättsvetenskap delvis luckrats upp, vilket i sin tur har öppnat för en mer flexibel argumentation inom ramen för den rättsdogmatiska metoden. Detta gäller särskilt när de lege ferenda-resonemang framstår som en naturlig fortsättning på analysen av gällande rätt.¹⁸ Samtidigt upprätthålls en åtskillnad mellan bunden och fri argumentation, där den förstnämnda utgår från de traditionella rättskällorna, medan den senare även kan innefatta egna tolkningar och normativa överväganden.¹⁹

Metoden i denna uppsats kan förstås i ljuset av den syn på rättsdogmatiken som tillåter en mer flexibel argumentation, där både egna tolkningar av gällande rätt och de lege ferenda-resonemang ryms inom ramen för metoden. Uppsatsen begränsas inte till att fastställa gällande rätt, utan omfattar även en kritisk diskussion om hur rätten bör tolkas och utformas. Huruvida denna tillämpning närmast bör hänföras till en kritisk eller mer traditionell rättsdogmatisk metod, eller om dessa ger uttryck för samma metod, saknar avgörande betydelse.

Som nämnt ovan är gränsen mellan rättsdogmatisk metod och rättsanalytisk metod inte helt skarp. Den rättsanalytiska metoden liknar den rättsdogmatiska i flera avseenden men syftar i första hand till att analysera och kritisera rätten. Att fastställa innebörden av gällande rätt utgör ett moment för att uppnå detta syfte. Därutöver har metoden en mindre restriktiv syn på vilket material som får användas samt vilka argument som får framföras. Den rättsanalytiska metoden öppnar för en vidare analys av rättsläget genom att även annat källmaterial än det som traditionellt erkänns inom rättskällevärdet kan ligga till grund för resonemangen.²⁰ Eftersom rättsdogmatiska framställningar i praktiken ofta innehåller inslag av friare resonemang är gränsen mellan rättsdogmatisk och rättsanalytisk metod inte alltid tydlig. Uppsatsen kan

¹⁶ Se Gunnarsson och Svensson (2023) s. 105; Peczenik (2005) s. 250; Kleinman (2025) s. 44; Jareborg (2004) s. 4.

¹⁷ Se Kleinman (2025) s. 30 och 45; Sandgren (2025) s. 52 f.; Lavin (1989) s. 115 och 129.

¹⁸ Se Jareborg (2004) s. 4; Sandgren (2005) s. 651 f.; Peczenik (1990) s. 42.

¹⁹ Se Kleinman (2025) s. 33 f.; Sandgren (2025) s. 651 och 655.

²⁰ Se Sandgren (2025) s. 54 f.; jfr även Gunnarsson och Svensson (2023) s. 23 f. och Kleinman (2025) s. 30.

därför sägas bygga på en kombination av dessa båda metodansatser. Uppsatsens tyngdpunkt ligger på att klarlägga huruvida de allmänt accepterade rättskällorna ger stöd för interventionsrätt i skiljeförfarande. Som nämnts innehåller analysen emellertid även vissa problemlösningsförslag. Jag tar därför höjd för invändningen att dessa inslag uppfattas som rättsanalytiska snarare än rättsdogmatiska, även om jag menar att de lege ferenda-resonemang ryms inom den rättsdogmatiska metoden.

Uppsatsen syftar, som nämnt, till att klarlägga innehållet i gällande rätt genom en analys av de allmänt accepterade rättskällorna. Hit hör normalt lagtext, förarbeten, prejudikat och doktrin.²¹ Av dessa tillerkänns lag och rättspraxis formell auktoritet. Lagförarbeten tillmäts av domstolarna stor betydelse och får också anses ha viss auktoritet, trots att förarbeten, av vissa, ansetts ha samma auktoritet som den juridiska litteraturen.²² Frågan om den juridiska litteraturens (doktrins) ställning som rättskälla är emellertid föremål för diskussion.²³ Doktrins auktoritet vilar ytterst på argumentens övertygande kraft. Dess värde beror således på uttalandenas inre logik och tyngden i resonemangen.²⁴

Författning, som i svensk rätt är den rättskälla med högst auktoritet,²⁵ ger ingen direkt vägledning för de i uppsatsen behandlade frågeställningarna. Av störst relevans är här 14 kap. 9 och 11 §§ rättegångsbalken (RB), eftersom LSF saknar bestämmelser om interventionsrätt och tredje mans inträde. Inte heller förarbetena ger ett tillräckligt underlag för att fastställa rättsläget.

Antalet relevanta avgöranden från Högsta domstolen är begränsat, särskilt i frågor som rör interventionsrätt i skiljeförfarande. Det är framför allt två prejudikat som är relevanta, NJA 2003 s. 3 ("Svenska Kredit") och NJA 2015 s. 466. Det första avgörandet är, såvitt kunnat utrönas, det enda prejudikatet som berör interventionsrätt i skiljeförfarande. Avgörandet innehåller inte några utförliga resonemang om interventionsrätt i skiljeförfarande men har trots det diskuterats i doktrin²⁶ och är därmed relevant för denna uppsats. I det senare avgörandet, NJA 2015 s. 466, diskuteras däremot interventionsrätten ingående, men framför allt berörs klander av bolagsstämmobeslut i förhållande till interventionsrätten. Trots att avgörandet avser interventionsrätt i allmän domstol är avgörandet relevant för de frågor som

²¹ Se Kleineman (2025) s. 34 och 41; Dahlman (2010) s. 21 f; Ramberg m.fl. (2024) s. 13; Sandgren (2025) s. 48; Lavin (1990) s. 72.

²² Se Kleineman (2025) s. 34.

²³ Se Kleineman (2025) s. 34; Gunnarsson och Svensson (2023) s. 117 ff.; Dahlman (2019) s. 70 f.; Strömholm, Lyles och Valguarnera (2020) s. 412.

²⁴ Se Kleineman (2025) s. 40 f.

²⁵ Se Sandgren (2025) s. 48; Dahlman (2019) s. 68; jfr 1 kap. 1 § tredje stycket regeringsformen (1974:152).

²⁶ Se Heuman (2003/04) s. 173; Heuman (2008/09) s. 376–378; Söderlund (2004/05) s. 696 f.; Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.3, not 2435.

analyseras i denna uppsats. Även detta avgörande har behandlats i doktrin och då också i relation till skiljeförfarande.²⁷

I uppsatsen spelar därutöver doktrin en central roll för analysen. Trots att doktrins ställning som rättskälla är omdiskuterad²⁸ är den relevant för uppsatsens frågeställningar. Detta innebär samtidigt att juridisk argumentation måste förstås som just argumentation, där doktrinära resonemang präglas av den enskilda författarens bedömningar och ställningstaganden. Att litteraturen vilar på individuella uppfattningar och därför kan ge upphov till olika åsikter om samma fråga utgör i sig inget hinder. Tvärtom kan sådana skillnader bidra till att belysa rättsläget ur flera synvinklar, särskilt när de traditionella rättskällorna inte ger entydiga svar.²⁹ De olika ståndpunkterna tillmäts därvid betydelse utifrån den inre logiken och hållbarheten i resonemangen.

I sammanhanget ska också uppmärksammas att rättens innehåll formas av den samhällssyn som ligger till grund för tolkningen. Framställningar av gällande rätt utgör därför alltid en tolkning. Svensson som berört detta framhåller att begreppet *de lege interpretata* är ett mer korrekt synsätt inom juridiken, då det markerar att rätten återges sådan den har tolkats.³⁰ Därigenom synliggörs även att olika tolkningar av samma material kan förekomma, varav vissa uppnår större acceptans än andra.

1.4 Avgränsningar

Det finns två typer av skiljeförfaranden: konventionella och legala. Konventionella skiljeförfaranden grundar sig på ett avtal mellan parterna och regleras huvudsakligen i LSF, medan legala skiljeförfaranden får sin behörighet direkt genom lag eller annan författning.³¹ Denna uppsats behandlar endast konventionella skiljeförfaranden och skiljeförfaranden som grundas på en skiljeklausul i bolagsordningen enligt 7 kap. 54 § ABL. Trots att möjligheten att införa en skiljeklausul i bolagsordningen följer av lag, har även dessa förfaranden sin grund i ett avtal mellan parterna – bolaget och dess interna rättssubjekt³². Legala skiljeförfaranden innebär däremot att en tvist ska prövas av skiljemän till följd av lag,³³ så är fallet i tvister om inlösen av minoritetsaktier enligt 22 kap. ABL. I den mån uppsatsens frågeställningar skulle aktualiseras i ett legalt skiljeförfarande faller detta utanför uppsatsens ram.

²⁷ Se Orehall (2025); Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3 not 859.

²⁸ Se exempelvis Sandgren (2025) s. 19 och 48; Dahlman (2019) s. 65 f. och 70 f.; Peczenik (1995) s. 214–220 och Gunnarsson och Svensson (2023) s. 117.

²⁹ Se Kleinman (2025) s. 40 f.

³⁰ Se Gunnarsson och Svensson (2023) s. 106 f.; Svensson (2014) s. 211 och 214–215.

³¹ Se Lindell (2020) s. 273.

³² Med interna rättssubjekt avses de som omfattas av en skiljeklausul enligt 7 kap. 54 § ABL: styrelsen, styrelseledamöter, verkställande direktör, likvidator och aktieägare.

³³ Se Hassler och Cars (1989) s. 12.

Uppsatsen behandlar på ett allmänt plan interventionsrätt i skiljeförfarande, men med särskilt fokus på klander av bolagsstämmobeslut som avgörs genom skiljeförfarande i enlighet med en skiljeklausul i bolagsordningen. Situationen är särskilt intressant eftersom klander av bolagsstämmobeslut är en icke förlikningsbar tvist, med särskild rättskraftbestämmelse i lag.³⁴ Även om det eventuellt finns andra situationer där interventionsrätt på liknande grunder kan aktualiseras, behandlas dessa inte närmare i uppsatsen av utrymmesskäl och för att bibehålla fokus på syftet.

I uppsatsen behandlas inte ordinär interventionsrätt. Som nämnts ovan delas interventionsrätt upp i ordinär respektive självständig intervention.³⁵ Uppsatsen är emellertid begränsad till den självständiga interventionsrätten. Denna avgränsning motiveras av att uppsatsen särskilt behandlar klandertvister avseende bolagsstämmobeslut, där ett avgörande enligt 7 kap. 52 § ABL får rättskraftig verkan i förhållande till samtliga taleberättigade aktieägare. Sådana tvister aktualiserar därmed typiskt sett frågor om självständig intervention.³⁶ I den mån ordinär interventionsrätt skulle kunna aktualiseras på grund av rättskraftens verkningar faller även detta utanför uppsatsens framställning. Skälet till detta är främst den ordinära intervenientens begränsade processuella befogenheter. Ett inträde som ordinär intervenient i denna typ av tvister får därmed endast begränsad betydelse för processens utgång och genomförande. Ordinär intervention behandlas således endast i den utsträckning som krävs för att ge en allmän förståelse för interventionsinstitutet.

En närliggande fråga är ifall en skiljepart kan tvinga in tredje man i ett skiljeförfarande. Detta har inte behandlats i uppsatsen eftersom den är avgränsad till att enbart behandla tredje mans inträde i ett skiljeförfarande genom just intervention – med andra ord rätten att inträda, inte skyldigheten att göra det.

Uppsatsen behandlar därutöver endast tvister mellan bolaget och dess aktieägare. Tvister som omfattar bolaget och andra interna rättssubjekt har av utrymmesskäl samt för att bibehålla fokus på syftet, inte inkluderats.

Uppsatsen har ett tydligt och medvetet processuellt perspektiv med fokus på skiljemannarätten. Den andra och tredje frågeställningen utgår från ett delvis associationsrättsligt problem, men de materiella associationsrättsliga frågor som detta problem kan ge upphov till faller som utgångspunkt utanför uppsatsen.

³⁴ Jfr 7 kap. 52 § ABL.

³⁵ Se Larsson (1988) s. 369. Jfr också 14 kap. 11 § RB.

³⁶ Se Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 233.

Uppsatsen är även avgränsad till svensk rätt. Komparativa inslag eller en internationell utblick faller utanför såväl uppsatsens syfte som frågeställningar.

1.5 Forskningsläge

Interventionsrätten som institut har behandlats i en mängd centrala processrättsliga verk, däribland i *Rättegång II* av Ekelöf m.fl. och kommentar till *Rättegångsbalken* av Fitger m.fl. Därutöver har Larsson behandlat interventionsrätten i ett antal festskrifter,³⁷ medan Ekelöf behandlat frågan i sin avhandling.³⁸ Samtliga av dessa verk tar emellertid avstamp i interventionsrätt i allmän domstol, enligt rättegångsbalken.

Behandlingen av interventionsrätt i skiljeförfarande är mycket begränsad i den juridiska litteraturen. Frågan berörs endast översiktligt i de för skiljerätten centrala verken av Heuman och Lindskog.³⁹ Lindskog behandlar även i lagkommentaren till LSF⁴⁰ frågan om skiljeklausuler i bolagsordningen och berör där kort interventionsrätt i förhållande till klander av bolagsstämmobeslut.

I övrigt återfinns ett fåtal aktuella artiklar publicerade i Juridisk Tidskrift och Svensk Juristtidning. Erik Orehall, verksam advokat, skrev 2025 en kortare artikel där han resonerade om interventionsrätt i skiljeförfarande, särskilt vid klander av styrelseval. Fokus i artikeln var vem som bör företräda bolaget vid klander av styrelseval som prövas i skiljeförfarande samt huruvida det finns en generell interventionsrätt i skiljeförfarande. En del av de frågor som aktualiseras i min uppsats har emellertid inte problematiserats av Orehall däribland huruvida klandertvister om bolagsstämmobeslut som avgörs genom skiljeförfarande enligt en skiljeklausul i bolagsordningen bör bedömas annorlunda än vad som följer av den generella synen på interventionsrätt i skiljeförfarande.

Min uppsats tar således avstamp i ett mer sammanhållet och heltäckande grepp av ämnet, jämfört med tidigare forskning inom ämnesområdet. Även om vissa av uppsatsens frågeställningar har behandlats översiktligt i den rättsvetenskapliga litteraturen råder det fortfarande oenighet och oklarhet om interventionsrätt bör godkännas i skiljeförfarande, särskilt i förhållande till tvister om klander av bolagsstämmobeslut. Anledningen till denna oklarhet är att behandlingen av ämnet i rättskällorna är mycket begränsad, men framför allt att Högsta domstolen underlåtit att förklara om, och under vilka förutsättningar, interventionsrätt ska tillåtas i skiljeförfarande. Även om det skulle visa sig att rättsläget är oklart är det min ambition att denna uppsats ska ge läsaren en större förståelse för och kunskap om tredje mans rätt att

³⁷ Se Larsson (1988); Larsson (1990); Larsson (1992).

³⁸ Se Ekelöf (1937).

³⁹ Se Heuman (1999) och Lindskog (2026).

⁴⁰ Se Lindskog (2026).

intervenera i ett skiljeförfarande, särskilt en aktieägare vid klander av bolagsstämmobeslut när bolagsordningen innehåller en skiljeklausul.

1.6 Disposition

I *kapitel två* redogörs för de centrala processuella principerna inom skiljeförfarande som har relevans för uppsatsens frågeställningar. Principerna behandlas med utgångspunkt i tredje mans möjliga inträde i processen och fungerar som referensram för den efterföljande analysen. Kapitlet avslutas med en analyserande del om hur dessa principer initialt förhåller sig till en interventionsrätt. Efterföljande kapitel bör således läsas mot denna bakgrund.

I *kapitel tre* behandlas interventionsinstitutet i allmän domstol enligt rättegångsbalken. Kapitlet ger den bakgrund till interventionsrätten som är nödvändig för att förstå frågan om dess eventuella tillämpning i skiljeförfarande.

I *kapitel fyra* analyseras hur interventionsrätten på ett generellt plan förhåller sig till skiljerättsliga utgångspunkter om partsautonomi och tredje mans ställning i skiljeförfarande. Kapitlet redogör framför allt för de resonemang om interventionsrätt som förts i rättskällorna men avslutas också med en analys av hur dessa bör tolkas. Resonemangen utvecklas därefter ytterligare i *kapitel sex*.

I *kapitel fem* behandlas särskilt klander av bolagsstämmobeslut i skiljeförfarande. Här diskuteras i vilken utsträckning klander av bolagsstämmobeslut är förlikningsbara, hur dessa tvister förhåller sig till en lagenlig skiljeklausul i bolagsordningen samt i huruvida det i rättskällorna finns stöd för att en interventionsrätt bör tillåtas i dessa tvister. Kapitlet avslutas med en analys av NJA 2015 s. 466.

I *kapitel sex* förs avslutande reflektioner kring under vilka förutsättningar interventionsrätt kan tillåtas, både generellt och särskilt i förhållande till tvister om klander av bolagsstämmobeslut. Därutöver behandlas konsekvenserna av avsaknad av interventionsrätt.

I *kapitel sju* presenteras sammanfattade slutsatser.

2 Principer inom skiljeförfarande

2.1 Inledning

Nedan ges en översiktlig redogörelse för de principer som på olika sätt omger skiljemannarätten. Detta kapitel behandlar de processuella principer som bedöms relevanta för att uppfylla uppsatsens syfte och för besvarandet av uppsatsens frågeställningar. Principerna behandlas med utgångspunkt i tredje mans rätt att intervensera i processen och genomgången syftar inte till att ge en uttömmande behandling av respektive princip.

2.2 Partsautonomi

Skiljeförfarandet präglas av att parterna har en vidsträckt dispositionsrätt över hur processen ska utformas och genomföras. Den så kallade principen om partsautonomi ger skiljeparterna omfattande möjligheter att avtala om tvistens handläggning och därmed avvika från rättegångsbalkens processprinciper för att anpassa skiljeförfarandet efter parternas egna preferenser, prioriteringar och tidsramar.⁴¹

Principen om partsautonomi kommer till uttryck bland annat i 21 § andra meningen LSF. Där framgår att skiljemännen ska handlägga tvisten opartiskt, ändamålsenligt och skyndsamt, samtidigt som de är bundna av parternas överenskommelser, i den mån det inte finns hinder mot det. Den praktiska processledningen ligger visserligen hos skiljenämnden, men den utövas inom ramen för ett regelverk som i stor utsträckning bygger på parternas avtalsfrihet.⁴² Parterna kan därför som utgångspunkt själva bestämma över skiljeförfarandets ramar och närmare utformning.⁴³

Parternas processuella överenskommelser kräver normalt inte skiljenämndens godkännande för att få verkan.⁴⁴ Formuleringen ”[...] om det inte finns något hinder mot det” i 21 § LSF ger emellertid skiljenämnden ett visst utrymme att frångå partsföreskrifter som är olagliga eller praktiskt ogenomförbara. Skiljenämnden anses exempelvis kunna avvisa processuella instruktioner som skulle medföra att en redan fastställd tidsplan inte kan hållas.⁴⁵ Detsamma torde gälla vid partsinträde, exempelvis genom självständig intervention. Ett sådant inträde påverkar nämligen inte bara parternas inbördes processförhållande utan även skiljenämndens uppdrag, eftersom processens ramar förändras därigenom. Den inträdande parten omfattas dessutom inte av det ursprungliga skiljeavtalet.⁴⁶ Mot denna

⁴¹ Jfr prop. 1998/99:35 s. 43.

⁴² Se Olsson och Kvart (2000) s. 96.

⁴³ Se Tirkkonen (1952) s. 114 f.

⁴⁴ Se Heuman (2003/04) s. 166; Se Tirkkonen (1952) s. 114 f.

⁴⁵ Se Lindell (2017) s. 717.

⁴⁶ Se Heuman (2003/04) s. 146. Se även Kvart och Olsson (2023) s. 47. Jfr även 23 § andra stycket LSF, enligt vilken en skiljenämnd får avvisa nya eller ändrade yrkanden samt

bakgrund kan det argumenteras för att ett partsinträde inte enbart är en fråga för parterna, utan även förutsätter skiljenämndens godkännande. Samtidigt aktualiseras tredje mans ställning på ett särskilt sätt i dessa inträdessituationer. Ett inträde förutsätter därför naturligtvis även tredje mans samtycke, antingen genom att personen redan omfattas av skiljeavtalet eller genom ett senare aktivt ställningstagande när frågan om inträde aktualiseras.⁴⁷ Vid självständig intervention följer detta samtycke av det faktum att tredje man själv ansöker om att få träda in i processen som intervenient, vilket i sig uttrycker ett accepterande av att bli bunden av skiljeförfarandets ramar.

Partsautonomin begränsas inte enbart av tvingande lagstiftning och i vissa fall av skiljenämndens godkännande. Även i förhållandet mellan skiljeparterna själva finns det gränser för vilka processuella dispositioner som kan godtas. Detta aktualiseras särskilt vid avtal som innebär att en part på förhand avstår från vissa processuella rättigheter eller möjligheter inom ramen för förfarandet, exempelvis avtal om bevisbegränsningar. Sådana processuella inskränkningar har i större utsträckning godtagits när de avtalats under förfarandets gång, då parterna haft en bättre uppfattning om bevisläget.⁴⁸

2.3 Rättssäkerhet och materiellt riktig dom

Skiljeförfarande präglas av snabbhet, flexibilitet, konfidentialitet och slutlighet,⁴⁹ vilket ofta är anledningen till att denna alternativa tvistlösningsmetod väljs av parterna.⁵⁰ Valet av skiljeförfarande innebär dock att andra processuella principer ibland får vika. I förarbetena har det exempelvis framhållits att det visserligen är av stort intresse att skiljedomar är materiellt riktiga, men att skiljeparternas val att avstå från möjligheten till materiell överprövning innebär att de accepterar en risk för materiellt felaktiga domar. Parternas intresse av att få en tvist prövad snabbt, effektivt och slutligt ansågs nämligen vara de viktigaste aspekterna vid utformandet av lagen.⁵¹ Det är dock inte endast effektivitet och slutlighet som får anses väga tyngre än intresset av materiell riktighet, utan även partsautonomin ges en överordnad ställning. I förarbetena framhålls att lagstiftaren i skiljeförfarandet kan motivera införandet av vissa formella processuella krav i LSF, just i syfte att stärka möjligheten till materiellt riktiga avgöranden och

åberopande omständigheter om det med hänsyn till tidpunkten då det framställs anses olämplig att pröva dem.

⁴⁷ Se Dillén (1933) s. 245; jfr Lindell (1988) s. 109 och Heuman (2011/12) s. 345.

⁴⁸ Jfr Lindell (1988) s. 124 f. som menar att vissa bevisbegränsande avtal kan jämkas genom 36 § AvtL samt eventuellt på grund av risken att en part gör en rättsförlust. Se även Heuman (1999) s. 272 f.; Lindskog (2026) p. III, 25 § 4.6.2; Maunsbach (2015) s. 273 f. som menar att avtalade begränsningsregler inte får utgöra ett hot mot parternas rättssäkerhet och möjlighet att föra sin talan på ett rimligt sätt.

⁴⁹ Se Heuman (1999) s. 28 f.; 21 § LSF; Kvart och Olsson (2023) s. 119.

⁵⁰ Se Lindell (2020) s. 273.

⁵¹ Se prop. 1998/99:35 s. 149; se även Lindell (2020) s. 273; jfr Heuman (1999) s. 40–41; Kvart och Olsson (2023) s. 42.

tillgodose rättssäkerheten.⁵² Här kan exempelvis 24 § LSF nämnas. Bestämmelsen ger uttryck för att skiljenämnden, i förhållande till parterna, ska iaktta kontradiktionsprincipen genom att ge parterna kännedom om det material som tillförts tvisten samt tillfälle att utföra sin talan. Samtidigt betonades det i förarbetena att sådana lagstiftade processuella krav inte får gå så långt att skiljeparternas avtalsfrihet begränsas på ett otillbörligt sätt.⁵³ Rättssäkerheten kan således eftersättas eftersom det i stor utsträckning saknas lagfästa garantier för en rättssäker prövning.⁵⁴ Utgångspunkten synes därmed vara att parternas inflytande över processens utformning i stor utsträckning ska ges företräde framför intresset av att tvister prövas materiellt och således resulterar i materiellt riktiga avgöranden.

Det får mot denna bakgrund anses accepterat att skiljenämndens bundenhet av parternas processuella överenskommelser kan leda till avgöranden som inte fullt ut motsvarar vad som skulle ha bedömts som materiellt riktigt i en domstolsprocess. Detta är en konsekvens som parterna i viss mån får bära genom sitt val av skiljeförfarande framför allmän domstol. Genom valet av skiljeförfarande prioriteras således dels parternas möjlighet att själva utforma processen, dels intresset av en effektiv och flexibel tvistlösning, även om detta kan ske på bekostnad av den materiella riktigheten i det enskilda avgörandet.⁵⁵

2.4 Rättskraft

När en dom vinner laga kraft får den rättskraft. Eftersom skiljeförfarande är ett eninstansförfarande inträder rättskraften direkt när skiljedomen meddelas.⁵⁶ Trots att det saknas regler om rättskraft i LSF har Högsta domstolen i NJA 1953 s. 751 och NJA 1998 s. 189 framhållit att det krävs starka skäl för att i skiljeförfarande frångå de principer om rättskraft som präglar den allmänna civilprocessen. Den allmänna processrättsliga utgångspunkten att en doms rättskraft är begränsad till parterna i målet (*inter partes*) gäller således även inom skiljeförfarande.⁵⁷ Principen syftar främst till att skydda tredje man från att påverkas av andras processer där denne inte är part, samtidigt som den säkerställer att tredje mans möjligheter att bevaka sin rätt inte inskränks på ett obefogat sätt.⁵⁸ Tredje man faller därmed utanför rättskraftens verkan och behöver inte angripa domen genom ogiltighet eller klander för att skydda sig mot dess rättsverkningar.⁵⁹ Mot denna bakgrund

⁵² Se prop. 1998/99:35 s. 34. Se även SOU 1994:81 s. 67 f.

⁵³ Se prop. 1998/99:35 s. 34. Se även SOU 1994:81 s. 67 f.

⁵⁴ Se Lindell (2020) s. 274.

⁵⁵ Se Lindblom (2000) s. 142 f.

⁵⁶ Se Heuman (1999) s. 373 f; Olsson och Kvart (2000) s. 118.

⁵⁷ Se Heuman (1999) s. 374 ff., 550 och 598; Ekelöf m.fl. (2018) s. 194; Gärde (1949) s. 196 och Hassler (1963) s. 185 ff.; Ekelöf (1937) s. 73 f.

⁵⁸ Se prop. 1998/99:35 s. 141 f. Se även Olsson och Kvart (2000) s. 134; Lindskog (2026) p. IV 0–5.2.

⁵⁹ Se prop. 1998/99:35 s. 141; Cars (2001) s. 148. Se även NJA 1925 s. 432 och NJA 1943 s. 527.

framhåller Lindskog att det saknas egentligt behov av att tillerkänna tredje man en självständig interventionsrätt i skiljeförfarande.⁶⁰ Heuman ansluter i huvudsak till detta synsätt och betonar att om tredje man inte ges möjlighet att inträda i processen för att bevaka sin rätt, bör skiljedomen inte heller tillmätas rättskraft eller bevisverkan gentemot denne.⁶¹

Trots att utgångspunkten är att en doms rättskraft inte sträcker sig längre än till parterna i tvisten finns det självklara situationer då rättskraften träffar även tredje man. Här kan exempelvis nämnas att en andrahandshyresgäst är bunden av en dom mellan förstahandshyresgästen och hyresvärden om exempelvis förverkande. Detsamma gäller i fråga om rättsförhållanden som anses odelbara. Här kan nämnas upphävande eller ändring av ett bolagsstämmobeslut. En dom som upphäver eller ändrar ett sådant beslut måste av associationsrättsliga skäl binda samtliga taleberättigade aktieägare, varför lagstiftaren till och med infört 7 kap. 52 § ABL som stadgar att dessa domar binder samtliga aktieägare.⁶²

2.5 Skiljedomsrättslighet

Grunden för skiljeförfarande är skiljeavtalet. Denna avtalsrättsliga konstruktion bygger på parternas rätt att förfoga över tvisteföremålet.⁶³ För att en tvist ska kunna hänskjutas till avgörande av en skiljenämnd behöver den därför vara skiljedomsrättslig. Utgångspunkten för vad som är skiljedomsrättslighet fastslås i 1 § första stycket första meningen LSF, enligt vilken tvisten ska vara förlikningsbar.

Här förutsätts i) att tvistefrågan i allmänhet, på objektiva grunder, är sådan att förlikning är möjlig, och ii) att parterna har subjektiv rätt att träffa förlikning i tvisten. Avseende punkten i) kan sägas att den privaträttsliga utgångspunkten är att tvister är dispositiva. Undantag från denna huvudprincip är tvister med offentligrättsligt intresse, exempelvis familjerättsliga tvister, vissa arbetsrättsliga tvister, men även vissa förmögenhetsrättsliga tvister som exempelvis lagligheten av inlösningsrätt eller annan sakrätt. Denna typ av tvister är således inte skiljedomsrättsliga och kan därmed inte avgöras i skiljeförfarande.⁶⁴ Beträffande punkt ii) kan sägas att parterna i allmänhet ska ha juridisk handlingsförmåga och rättskapacitet samt förfoganderätt över processföremålet. Här bortfaller således exempelvis tvister där ena parten står i nödvändig

⁶⁰ Se Lindskog (2026) p. IV, 0–5.2.

⁶¹ Se Heuman (2003/04) s. 147.

⁶² Se Nordh och Lindblom (2003) s. 238; Ekelöf m.fl. (2018) s. 198 och 201.

⁶³ Se Kvarn och Olsson (2023) s. 48.

⁶⁴ Se Tirkkonen (1952) s. 28–30. Se även Lindskog (2026) p. I, 1 §, 3.2. Ett undantag från detta är legala skiljeförfaranden där lagstiftaren bedömt att tvisten trots tydligt offentligrättsligt intresse eller bristande förlikningsbarhet ska prövas genom skiljeförfarande, jfr 22 kap. 5 § ABL.

processgemenskap⁶⁵ med tredje man samt situationer där lagen begränsar en parts möjlighet att fritt disponera över saken, exempelvis en makes begränsade rätt att fritt disponera över makarnas gemensamma egendom.⁶⁶

I motiven till lag om skiljemän (1929:145) framfördes följande:

Parternas möjlighet att undandraga sina tvister statens rättsskipningsorgan och överlämna deras avgörande åt skiljemän måste av naturliga skäl vara begränsad till sådana ämnen, i vilkas reglering det allmänna icke äger ett omedelbart intresse. I enlighet härmed brukar gränsen för skiljemannaförfarandets tillämplighet allmänt sättas så, att parterna äga sluta skiljeavtal om sådana frågor som de kunna fritt avgöra genom en dem emellan träffad förlikning.⁶⁷

Uttalandet ger intryck av att det avgörande främst är förekomsten av ett offentligt intresse snarare än tvistens faktiska förlikningsbarhet. Det är dock tydligt att lagstiftarens formulering ”[t]vister i frågor som parterna kan träffa *förlikning* om [...]”⁶⁸ tar sikte på att parterna enligt civilrättslig reglering är rättskapabla och har rätt att förfoga över tvisteföremålet.⁶⁹ När flera är gemensamt förpliktigade eller berättigade, är således utgångspunkten att tvisten inte är förlikningsbar eftersom de förpliktigade enbart tillsammans kan sluta avtal om rättsförhållandet och förlikas i tvisten.⁷⁰ I NJA 1993 s. 641 ansågs exempelvis ett konkursbo inte bundet av en skiljeklausul i en tvist om återbäring av olovlig vinstutdelning. Eftersom gäldenären inte kunde förfoga över tvisten med bindande verkan för borgenärerna saknades dispositionsrätt, vilket uteslöt skiljedomsrätt.

Det finns emellertid visst utrymme för en skiljenämnd att avgöra frågor som inte är förlikningsbara. Det finns nämligen en härskande uppfattning att en skiljenämnd kan avgöra en fråga om existensen eller beskaffenheten av visst faktiskt förhållande. Exempelvis har en skiljenämnd kunnat avgöra om en persons död inträffat som en direkt följd av ett olycksfall samt om invaliditet förorsakas av olycksfall. Dessa frågor var alltså inte förlikningsbara men nödvändiga att reda ut för att i sin tur pröva den förlikningsbara tvisten. En förutsättning för att skiljenämnden ska kunna avgöra denna typ av icke

⁶⁵ *Nödvändig processgemenskap* kännetecknas av framför allt två förhållanden. För det första att det krävs enhetlighet på grund av att rättsförhållandet är odelbart. För det andra kan de som omfattas av rättsförhållandet endast tillsammans väcka talan. Det rör sig alltså om en gemensam talerätt. Skolexemplet är samäganderätt. Se Lehrberg (2000) s. 126 f. och 226.

⁶⁶ Se Lindell (2000) s. 141; Tirkkonen (1952) s. 33. Jfr Lindskog (2026) p. I, 1 §, 3.2.

⁶⁷ Se NJA II 1929:1 s. 9.

⁶⁸ Se 1 § LSF. Min kursivering.

⁶⁹ Se Olsson och Kvart (2000) s. 30.

⁷⁰ Se Hassler och Cars (1989) s. 24.

förlikningsbara frågor är således att prövningen sker med anledning av faktumets betydelse för prövningen av en fråga som är dispositiv.⁷¹

2.6 Avslutande kommentarer

Genomgången av de centrala principerna inom skiljeförfarande visar att utrymmet för intervention i skiljeförfarande är begränsat. Flera av de bärande principerna, särskilt partsautonomin, effektiviteten och slutligheten, talar sammantaget emot att tillåta intervention i skiljeförfarande. Skiljeförfarandet är i grunden en avtalsbunden process där parterna ges ett betydande inflytande över såväl förfarandets utformning som dess omfattning. Utgångspunkten är därför att skiljeavtalet bara gäller mellan avtalsparterna, vilket i sin tur innebär att tredje man normalt inte kan inträda i eller initiera skiljeförfarandet med stöd i ett skiljeavtal. Skälet till detta är bland annat att skiljeavtalet har ingåtts mot bakgrund av ett förtroende mellan de avtalande parterna. Det är således rimligt att anta att parterna inte hade träffat skiljeavtalet om det funnits osäkerhet om vilka som skulle kunna bli parter i ett framtida skiljeförfarande. Mot denna bakgrund framstår det som tydligt att tredje man inte kan tvinga sig in i ett skiljeförfarande. En sådan möjlighet skulle gå emot den grundläggande tanken om partsautonomi och rubba balansen i det avtal som parterna har ingått.

Det är dock inte bara partsautonomin som talar emot en interventionsrätt i skiljeförfarande. Ett partsinträde riskerar nämligen att motverka principerna om snabbhet och effektivitet, vilka ofta är anledningen till att parter valt skiljeförfarande över allmän domstol. Eftersom intervention kan förväntas fördröja processen kan skiljenämnden högst troligt neka interventionssökanden inträde i processen på denna grund, särskilt om parterna avtalat om en tidsram som annars blir svår att upprätthålla. Även rättskraftsregleringen begränsar behovet av intervention. Eftersom skiljedomar som utgångspunkt inte är bindande gentemot tredje man, saknas ofta ett tillräckligt starkt intresse som motiverar ett inträde i processen. Kravet på skiljedomsmässighet pekar i samma riktning. Att en tvist är förlikningsbar innebär att parterna har möjlighet att disponera över tvisteföremålet, vilket i sin tur talar för att tredje mans intresse i processen är begränsat. Parterna kan nämligen uppnå samma förändring av tredje mans rättsställning även utan en dom.

Sammantaget visar principerna att interventionsrätt som utgångspunkt inte är förenligt med skiljeförfarandets grundläggande struktur och ändamål. Samtidigt bör interventionsrätten inte uteslutas i tvister där dessa skiljemannarättsliga utgångspunkter inte gör sig gällande på samma sätt. Det kan exempelvis röra sig om tvister där avgörandet får rättskraftsverkan även

⁷¹ Se Hassler och Cars (1989) s. 27; jfr Dillén (1933) s. 68. Jfr också NJA 1918 s. 478 och NJA 1905 s. 23. I AD 1960 nr. 27 prövade skiljenämnd huruvida någon är att anse som yrkesarbetare.

för andra än skiljeparterna och där tredje mans intresse av tvistens utgång framstår som särskilt påtagligt. Det kan även röra sig om tvister som anses skiljedomsrättsliga men som inte är fullt förlikningsbara. I sådana fall är det inte självklart att de principer som annars begränsar interventionsrätten, exempelvis partsautonomin och snabbhet, ska tillämpas fullt ut, utan att en mer nyanserad bedömning kan bli aktuell. Frågan om intervention kan alltså inte besvaras enbart genom hänvisning till enskilda principer, utan det krävs en avvägning mellan dessa. Den avgörande frågan blir därmed inte om intervention principiellt är förenlig med skiljeförfarande, utan under vilka förutsättningar ett avsteg från huvudregeln kan motiveras.

3 Interventionsrätt enligt RB

3.1 Inledning

Inledningsvis är det nödvändigt att klargöra den begreppsbildning som används i uppsatsen. Den som beviljats inträde genom intervention i en tvist benämns *intervenient*, medan den som ansöker om inträde i tvisten benämns *interventionssökande*. En intervenient inträder i tvisten på en av parternas sida, och den part i målet som intervenienten ansluter sig till benämns *intervent*.

Med *part* avses som utgångspunkt de ursprungliga käranden och svaranden i tvisten samt, i viss utsträckning, även inträdande personer som får partsställning. I förhållande till inträdande personer kommer partsbegreppet dock att problematiseras i det följande.

Eftersom det saknas både lagstöd och prejudicerande rättspraxis om interventionsrätt i skiljeförfarande kommer följande avsnitt att redogöra för den interventionsrätt som gäller enligt rättegångsbalken. I vilken utsträckning övervägandena om intervention i den allmänna civilprocessen kan överföras till skiljemannarätten är emellertid inte givet, vilket kommer att problematiseras nedan.

3.2 Interventionsgrund

Interventionsrätten återfinns i 14 kap. 9 § RB.

Påstår någon, som ej är part i rättegången, att saken rör hans rätt, och visar han sannolika skäl för sitt påstående, äge han som intervenient å endera sidan deltaga i rättegången.

Ordalydelsen uttrycker en rätt att intervensera. Parterna har nämligen ingen förfoganderätt över frågan om intervention och kan således vare sig hindra eller tillskapa en rätt till intervention. Parterna i processen kan inte heller besluta om en intervention ska vara ordinär eller självständig.⁷² Trots att det av ordalydelsen "[...] å endera sidan deltaga [...]" kan uppfattas som att intervenienten är bunden av att föra talan tillsammans och på samma sätt som intervenienten är det inte så intervention ska tolkas. Intervenienten är nämligen fri, om än med vissa begränsningar,⁷³ att föra sin talan på det sätt denne önskar samt att byta sida när som helst under processen.⁷⁴

Av 14 kap. 9 § RB följer att interventionssökanden ska visa sannolika skäl för att tvisten rör hans rätt. Med andra ord är en grundläggande förutsättning

⁷² Se Hassler (1956) s. 137; Larsson (1990) s. 249 f.; Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 10 §. Se mer om ordinär och självständig intervention i efterföljande avsnitt.

⁷³ Se mer om intervenientens befogenhet nedan, avsnitt 3.3 och 3.4.1.

⁷⁴ Se Gärde (1949) s. 150.

för rätt till intervention att intervenienten har befogat interventionsintresse (interventionsgrund).⁷⁵

Förarbetsuttalandena om när en person har en interventionsgrund och således bör beviljas interventionsrätt är begränsade. Där anges endast att det materiella rättsförhållandet i processen ska ha betydelse för tredje mans rättsställning.⁷⁶ I 1949 års kommentar till rättegångsbalken preciseras detta som att förhållandet måste vara av rättslig natur och inte endast faktiskt påverka tredje mans rättsställning.⁷⁷ De situationer som kan föranleda intervention brukar delas in i fyra typfall: exekutionsfall, bevisverkansfall, regressansspråksfall och rättskraftsfall.⁷⁸

Exekutionsfallen omfattar situationer där tredje man, utan att träffas av domens rättskraft, lider skada av att domen verkställs, exempelvis när tredje man hävdar äganderätt till egendom som yrkats förverkad på grund av brott.⁷⁹

Bevisverkansfallen inbegriper situationer där domen har betydelse för bedömningen i en senare process. Bevisverkansfallen omfattar endast situationer där det rättsförhållande som prövas i rättegången och det som rör tredje man i huvudsak grundas på samma omständigheter, till exempel vid gemensam gäld eller regressförhållanden.⁸⁰ Det krävs vidare en påtaglig risk för att tredje man faktiskt påverkas av domens bevisverkan.⁸¹ För att intervention ska kunna beviljas på denna grund får de omständigheter som prövas i målet dessutom inte vara sådana att de saknar betydelse eller redan är ostridiga i den framtida process där interventionssökanden kan komma att delta.⁸²

Regressansspråksfallen innefattar, enligt 1949 års kommentar, situationer där tredje mans rättsläge påverkas av det rättsförhållande som utgör processföremålet, utan att tredje man påverkas av domens rättskraft. Exempelvis nämns situationen då en försäkringsgivare vill inträda i en försäkringstagares process med annan om dennes skyldighet att utgiva ersättning, samt när en gäldenär vill inträda i borgenärens process mot en borgensman.⁸³

⁷⁵ Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 §.

⁷⁶ Se NJA II 1943:1 s. 178; SOU 1938:44 s. 197.

⁷⁷ Se Gärde (1949) s. 149.

⁷⁸ Se Nordh och Lindblom (2003) s. 236.

⁷⁹ Se NJA 1995 s. 5; Nordh och Lindblom (2003) s. 236.

⁸⁰ Se Nordh och Lindblom (2003) s. 240. Se även Gärde (1949) s. 149.

⁸¹ Se Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 231.

⁸² Se NJA 2010 s. 105. Se även Fitger, m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 §.

⁸³ Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 §. Jfr även Nordh och Lindblom (2003) s. 240–241 som är av åsikten att tredje man i dessa fall inte har ett berättigat intresse utöver det som följer av domens bevisverkan, varför kategorin inte ansetts nödvändig. Nordh och Lindblom menar nämligen att regressansspråksfallen i allt väsentligt avser situationer då domen har bevisverkan mot tredje man. Se också Ekelöf (1937) s. 211 som är av

Den sista situationen är *rättskraftsfallen* som avser situationer där tredje man träffas av domens rättskraft. Här kan exempelvis nämnas att samtliga aktieägare i ett aktiebolag träffas av rättskraften av en bifallande dom i en klandertvist avseende bolagsstämmobeslut. Detsamma gäller vid subsidiär återvinningstalan i konkurs, där domen i tvisten som en annan konkursborgenär fört får rättskraft även i förhållande till övriga konkursborgenärer.⁸⁴

3.3 Ordinär interventionsrätt

Interventionsrätten delas, som nämnt ovan, upp i ordinär och självständig intervention. Indelningen har betydelse för intervenientens processuella ställning samt vilka befogenheter denne har i tvisten. Regleringen av intervenientens befogenheter återfinns i 14 kap. 11 § RB, där första stycket avser ordinär intervention och andra stycket självständig intervention.

Ordinär intervention innebär att intervenienten, utan att inta partsställning, kan företa rättshandlingar för den part på vars sida intervenienten deltar. En ordinär intervenient kan alltså inte självständigt ingå förlikning, medge, ändra eller efterge talan.⁸⁵ Den ordinära intervenientens roll är i stället att argumentera i saken och att lägga fram bevisning. Däremot behöver bevisningen inte stödja interventens talan utan kan även vara till nackdel för denne.⁸⁶ Ekelöf menar att den ordinära interventionens syfte således är att "[...] eliminera de risker för tredjemans trygghet som domens bevisverkan medför".⁸⁷

Ordinär intervention brukar negativt bestämmas som sådan intervention som inte är självständig. Både ordinär och självständig interventionsrätt förutsätter som nämnt att tvisten rör tredje mans rätt.⁸⁸ Eftersom självständig interventionsrätt därutöver förutsätter att tredje mans rätt påverkas på grund av domens rättskraftsverkan, anses den självständiga interventionsrätten vara den mer kvalificerade interventionsrätten i förhållande till den ordinära. Ordinär interventionsrätt brukar därför grundas på de övriga tre typfallen som presenteras ovan: bevisverkan, regressanspråk samt exekution.⁸⁹

uppfattningen att regressanspråksfallen inte bör grunda interventionsrätt, eftersom interventionen inte enbart syftar till att undvika nackdel för tredje man utan även till att uppnå befrielse från en förpliktelse eller tillförsäkra en fördel. Se också Larsson (1967) s. 24 som är av annan mening och menar att det om en part vid förlust kan förmodas vända sig mot tredje man, anses lämpligt att tredjemannen får intervensera och hjälpa parten att vinna målet.

⁸⁴ Se Nordh och Lindblom (2003) s. 236 f.

⁸⁵ Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 11 §.

⁸⁶ Se exempelvis Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 230 f.; Larsson (1990) s. 244 not 7; Larsson (1992) s. 254.

⁸⁷ Se Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 230.

⁸⁸ Se 14 kap. 9 § RB; jfr Larsson (1988) s. 376.

⁸⁹ Se Larsson (1988) s. 376.

3.4 Självtändig interventionsrätt

3.4.1 Självtändiga intervenientens befogenhet

Den självständiga interventionen skiljer sig från den ordinära genom att intervenienten får en mer självständig ställning i processen och i viss mån uppträder som part i tvisten. Ställningen är dock begränsad. Intervenienten inträder fortfarande på ena sidan i processen och utgör alltså inte någon ytterligare självständig motpart.⁹⁰ Detta får betydelse för vilka befogenheter intervenienten har i processen. En självständig intervenient kan exempelvis inte framställa egna yrkanden, bortsett från ersättning för rättegångskostnader. Däremot är intervenienten inte bunden till den sida som denne ursprungligen har inträtt på och kan därför under processens gång byta sida utan särskilt beslut från domstolen.⁹¹

Trots att den självständiga intervenienten i lagtexten beskrivs som part innebär detta inte att intervenienten i formell mening blir part i målet på samma sätt som käranden eller svaranden. Intervenienten kan därför varken tillerkännas eller förpliktas något i fråga om själva tvisteföremålet,⁹² och domen blir följaktligen inte direkt bindande för denne.⁹³ Benämningen som part ska alltså förstås *i förhållande till interventens talan*. Det är dennes talan intervenienten får möjlighet att påverka, exempelvis genom att självständigt föra processen vidare till högre rätt.⁹⁴

Att en självständig intervenient inte är part i formell mening bekräftades av Högsta domstolen i NJA 1982 s. 10 där käranden stämde ett dödsbo när talan egentligen skulle riktats mot en bröstarvinge. Bröstarvingen inträdde som självständig intervenient på dödsboets sida. Domstolen framförde att uttrycket ”ställning av part” i lagen ska uppfattas som ett uttryck för de processuella befogenheter som tillerkänns en självständig intervenient. Att den korrekta svaranden, bröstarvingen, intagit ställning som självständig intervenient och enligt 14 kap. 11 § RB benämns som part, förändrade således inte att talan var riktad mot fel part och således på grund av hinder skulle avvisas. Bröstarvingen var inte part i formell mening.

Eftersom en självständig intervenient innehar en ställning som part i förhållande till intervenienten kan intervenienten sätta interventens dispositiva processhandlingar, såsom eftergivande och medgivande, ur spel. Vidare följer

⁹⁰ Se Nordh och Lindblom (2003) s. 242.

⁹¹ Se Gärde (1949) s. 150; Nordh och Lindblom (2003) s. 242; Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 234.

⁹² Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 11 §; Hassler (1963) s. 97; Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 234; jfr även NJA 2004 s. 836 om ett konkursbo som inträtt i rättegång och likställts med en självständig intervenient.

⁹³ Se Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 228; Thornefors, Rättegångsbalk (1942:740) 14 kap. 9 §, Lexino, 2025-01-01 (JUNO).

⁹⁴ Se Thornefors, Rättegångsbalk (1942:740) 14 kap. 11 §, Lexino, 2025-01-01 (JUNO); Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 234.

av denna partsställning att intervenienten kan överklaga domen samt träda in och föra processen vidare om intervenenten återkallar sin talan.⁹⁵ Denna processuella handlingsfrihet kan förtydligas och sättas i ett praktiskt sammanhang genom en tvist om klander av bolagsstämmobeslut. Vi utgår från att aktieägare (A) väckt klandertalan mot Bolaget avseende ett bolagsstämmobeslut. Om aktieägare (B) vill hindra att bolagsstämmobeslutet upphävs kan B som självständig intervenient stödja Bolagets sida i klandertalan. Eftersom B är att anse som part i förhållande till Bolaget kan B hindra Bolaget, som är svarande i tvisten, från att medge den klandertalan som A har väckt. På så sätt kan B verka för att klandertvisten blir föremål för en faktisk materiell prövning i domstolen. Detta blir särskilt betydelsefullt i situationer där det finns skäl att anta att A och Bolaget, trots att de formellt står på motsatta sidor i klandertvisten, i praktiken eftersträvar samma utfall, exempelvis att bolagsstämmobeslutet ska upphävas.

Att den självständiga intervenienten i vissa avseenden kan påverka processens förlopp genom att hindra processhandlingar aktualiserar emellertid frågan om var gränsen egentligen går för intervenientens faktiska inflytande i processen. Även om den självständiga intervenienten har möjlighet att ingripa mot processhandlingar såsom medgivande och eftergivande, är denna handlingsfrihet begränsad till just processuella dispositioner och omfattar således inte materiella rättshandlingar. I de fall intervenienten därför inte kan hindra intervenenten från att materiellt disponera över tvisten, exempelvis genom att ingå förlikning om det materiella anspråket, får den självständiga intervenientens befogenheter i praktiken samma räckvidd som den ordinära intervenientens, vars bestridande av intervenentens processhandlingar är utan verkan.⁹⁶ Exempelvis är en aktieägare som utgångspunkt underställd aktiebolagets civilrättsliga dispositioner med annan. En ensam aktieägare kan därför inte processuellt hindra aktiebolaget från att ingå förlikning i en tvist med annan, trots att aktieägaren träffas av rättskraften i en sådan dom.⁹⁷

3.4.2 Rättskraft som interventionsgrund

Både ordinär och självständig intervention förutsätter som nämnt att det materiella rättsförhållandet som utgör processföremål i tvisten har betydelse för tredje mans rättsställning (interventionsgrund).⁹⁸ Självständig intervention förutsätter dessutom att domen får samma rättsverkan mot intervenienten som om den meddelats i en tvist där intervenienten varit part.⁹⁹

⁹⁵ Se NJA 2005 s. 342 avseende möjligheten att ta över talan. NJA 1960 s. 408 och NJA 1991 s. 496 avseende möjligheten att överklaga domen.

⁹⁶ Se Larsson (1988) s. 371–372.

⁹⁷ Jfr exempelvis NJA 2015 s. 552.

⁹⁸ Se NJA II 1943:1 s. 178; SOU 1938:44 s. 197.

⁹⁹ Se 14 kap. 11 § andra stycket RB.

Med andra ord omfattar den självständiga interventionsrätten enbart *rättskraftsfallen*.¹⁰⁰

Rättskraftsfallen omfattar även situationer där rättskraften är ensidig, det vill säga när rättskraften endast träffar parterna i målet vid en ogillande dom, men alla taleberättigade vid en bifallande dom. Ett exempel på detta är klander av bolagsstämmobeslut, där den klandrande aktieägaren rättskraftigt binds oavsett utgång i målet, medan övriga aktieägare enbart binds av domen vid en bifallande dom. En ogillande dom hindrar således inte andra taleberättigade aktieägare att väcka klandertalan om bolagsstämmobeslutet.¹⁰¹

Trots att självständig interventionsrätt grundas i att tredje man träffas av en doms rättskraft, har det i både praxis och doktrin diskuterats om detta förhållande i sig är tillräckligt för att ge tredje man rätt att intervenera i tvisten som självständig intervenient.

Ekelöf har i sin avhandling formulerat en princip som han kallar för *huvudregeln för rättskraftens begränsning*, som följer:

Rättskraften träffar [...] tredje mannen endast, såvida den förändring av tredje mans rättsställning, som rättskraften medför vid oriktig dom, även kunnat inträda genom endera partens utövande av sin förfoganderätt över processföremålet.¹⁰²

Eftersom den självständiga intervenienten enbart kan företa rena processhandlingar och således inte hindra intervenenten från att materiellt ingå förlikning i tvisten menar Ekelöf att det är irrationellt att ge dessa tredje män som förvisso träffas av rättskraften men som inte kan hindra att intervenenten verksamt efterger eller medger materiellt, befogenhet som självständig intervenient. Han menar dessutom att ett interventionsinträde skulle medföra en omotiverad inskränkning i parternas förfoganderätt över processföremålet som tillkommer dem på det civilrättsliga området.¹⁰³ Ekelöf förespråkar således en ordning som innebär en avsevärt mer begränsad interventionsrätt än vad som annars får anses falla in under definitionen av ”rättskraftsfallen”.¹⁰⁴ Enligt Ekelöf omfattas enbart fall *där intervenenten endast med intervenientens medgivande kan materiellt förfoga över intervenientens rättsställning* av den självständiga intervenientens

¹⁰⁰ Larsson (1988) s. 376.

¹⁰¹ Se Lehrberg (2000), s. 237 ff. om s.k. allsidig rättskraft, vilket anses föreligga vid exempelvis återvinningstalan i konkurs och s. 251 ff. om ensidig rättskraft som gäller vid klander av bolagsstämmobeslut.

¹⁰² Se Ekelöf (1937) s. 82.

¹⁰³ Se Ekelöf (1937) s. 143 f.

¹⁰⁴ Se Ekelöf m.fl. (2018) s. 198 f.; Ekelöf (1937) s. 144.

befogenhet (*Ekelöfs princip*). Det rör sig således om kvalificerade rättskraftsfall.¹⁰⁵

Ekelöf medger att det finns undantag från huvudregeln han formulerat, det vill säga situationer där en dom faktiskt träffar tredje man trots att parten inte civilrättsligt kan förfoga över tvisteföremålet.¹⁰⁶ En make kan exempelvis inte, utan den andra makens samtycke, civilrättsligt förfoga över fast egendom som utgör dennes giftorättsgods.¹⁰⁷ Likväl lär den giftorättsberättigade maken träffas av domens rättskraften i en tvist om bättre rätt till egendomen mellan den andra maken och en svarande.¹⁰⁸ Mot denna bakgrund bör den make som inte är part tillerkännas självständig interventionsrätt i en tvist som rör makarnas giftorättsgods, mellan den andra maken och annan.¹⁰⁹ På samma sätt framför Ekelöf att en aktieägare bör kunna intervensera på både kärke- och svarandesidan i en klanderprocess av ett bolagsstämmebeslut eftersom lagstiftaren genom 7 kap. 52 § ABL beslutat att ett avgörande i tvisten har rättskraftsverkan mot samtliga aktieägare. Rättsförhållandet anses därför ”odelbart”.¹¹⁰

Sammanfattningsvis kan sägas att tredje man enligt Ekelöf inte bör ges interventionsrätt enbart därför att domen får rättskraft mot honom, om samma förändring av hans rättsställning hade kunnat uppkomma genom ett avtal mellan parterna under rättegången.¹¹¹ För att tillerkännas interventionsrätt förutsätts nämligen i 14 kap. 9 § RB att ”[...] saken rör hans rätt [...]”. Enligt Ekelöf kan det inte vara fallet om parten har civilrättslig dispositionsrätt över tredje mans rättsställning.¹¹² Detta kan exemplifieras genom att aktieägare inte kan intervensera i aktiebolagets processer med utomstående samt att borgenärer inte kan intervensera i mål mellan gäldenären och annan, trots att tredje mannen i båda dessa fall blir bundna av rättskraften och har intresse av tvistens utgång. Tredje man är nämligen i dessa situationer underkastade parternas civilrättsliga förfoganderätt.¹¹³ Detsamma gäller situationer då en upplåten rättighet, exempelvis en nyttjanderätt i form av en andrahandsupplåtelse av en hyresrätt, är helt oskyddad gentemot upplåtarens dispositioner över den upplåtna rättigheten. En andrahandshyresgäst är nämligen fullt bunden av en förverkandedom gentemot

¹⁰⁵ Se Larsson (1988) s. 377.

¹⁰⁶ Se Ekelöf (1937) s. 152 ff. och 162 ff.

¹⁰⁷ Jfr 7 kap. 5 § tredje stycket äktenskapsbalken.

¹⁰⁸ Se Ekelöf m.fl. (2018) s. 201. Se även NJA 1969 s. 71. För annan mening se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 § där det framhålls att det mot bakgrund av den allmänna processuella principen ska råda överensstämmelse mellan en part civilrättsliga och processuella dispositionsrätt kan ifrågasättas om en make verkligen skulle vara bunden av en dom som inneburit kringgående av dennes möjlighet att ifrågasätta makens dispositioner.

¹⁰⁹ Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 §; Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 234. Se även Ekelöf (1937) s. 158 och 162 f.

¹¹⁰ Se Ekelöf (1937) s. 176 ff.; Ekelöf m.fl. (2018) s. 201 f.

¹¹¹ Se Welamson (1989) s. 525.

¹¹² Se Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015) s. 233.

¹¹³ Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 §; se även Ekelöf (1937) s. 144.

förstahandshyresgästen. Ekelöf menar att en begränsning av rättskraften, som i detta sammanhang främst syftar till att skydda tredje man, i dessa fall ändå inte skulle stärka eller säkerställa tredje mans rättsställning.¹¹⁴

Att Ekelöf framhållit att situationer då en part har civilrättslig dispositionsrätt över tredje mans rättsställning, inte kan anses röra tredje mans rätt i den bemärkelse som krävs för interventionsrätt enligt 14 kap. 9 § RB kan tolkas som att någon interventionsrätt i dessa fall inte alls kan tillerkännas, inte ens en ordinär sådan.

Rättstillämparen kan anses ha godtagit Ekelöfs inskränkning av den självständiga interventionens tillämpningsområde i NJA 1985 s. 466. I målet avslogs en komplementärs ansökan om intervention på kommanditbolagets sida. Högsta domstolen motiverade detta med att bolaget genom civilrättsliga regler är behörigt att vidta dispositiva processhandlingar, exempelvis göra medgivanden och träffa förlikning med motparten. Det ansågs därför svårt att tillerkänna komplementären självständig interventionsrätt. Domstolen framförde att "[e]nbart den omständigheten att enskild bolagsman blir bunden av domen i mål mellan bolaget och dess borgenär bör med hänsyn härtill i princip inte anses utgöra sådan grund för intervention som avses i 14 kap. 9 § RB.". Högsta domstolen avslutade emellertid sitt resonemang med att det inte kan uteslutas att det i vissa fall kan finnas särskilda skäl att tillerkänna bolagsmannen interventionsrätt. Det torde vara oklart ifall det enbart är den självständiga interventionen som begränsas eller ifall resonemanget ska tillämpas även för den ordinära interventionen. Eftersom Högsta domstolen uttryckligen hänvisar till interventionsrätten i 14 kap. 9 § RB och inte till den självständiga interventionsrätten enligt 14 kap. 11 § andra stycket RB torde det vara det senare som avses.¹¹⁵

Ytterligare ett exempel på när Högsta domstolen anses bekräfta Ekelöfs princip är rättsfallet NJA 2015 s. 552. I avgörandet uttalade domstolen att självständig interventionsrätt endast kan komma i fråga när rättskraften mot intervenienten har en annan grund än att parterna i målet civilrättsligt har rätt att förfoga över det omtvistade rättsförhållandet. Det innebär i praktiken att det förhållandet att en ställföreträdare för ett aktiebolag, vanligtvis styrelsen, kan ingå avtal och därigenom påverka aktieägarnas rättsliga ställning inte utgör tillräckliga skäl att ge aktieägare rätt att intervensera. Detta gäller trots att en delägare i en juridisk person normalt blir bunden av rättskraften i en dom mellan den juridiska personen och annan. I det aktuella fallet ansåg

¹¹⁴ Se Ekelöf m.fl. (2018) s. 198.

¹¹⁵ För annan ståndpunkt se NJA 1993 s. 350 där Högsta domstolen nekade en andrahandshyresgäst självständig intervention i bostadsrättshavarens process, trots att andrahandshyresgästen träffas av rättskraften hos ett avgörande i ett mål om förverkande av bostadsrättshavarens nyttjanderätt. Andrahandshyresgästen tillerkändes dock ordinär interventionsrätt. Se även Larsson (1988) s. 386–387; Larsson (1992) s. 255 som är av uppfattningen att ordinär interventionsrätt bör medges i rättskraftsfallen, när självständig interventionsrätt utesluts. Jfr också Larsson (1993/94) s. 370 f.

Högsta domstolen därför att en aktieägare, som motsatte sig att bolagets styrelse hade ingått en förlikning med ett annat bolag, inte hade rätt att träda in i processen. Delägarskap i ett bolag kan således inte i sig grunda en rätt till intervention i bolagets processer mot tredje man. Däremot ansåg Högsta domstolen att mål där rättskraften påverkar alla och där endast en dom kan ges för alla som är del av saken kan ge rätt till intervention.¹¹⁶ I doktrin har mål om upphävande av patent lyfts fram som ett exempel på en sådan situation.¹¹⁷ Detsamma gäller aktieägares intervention i en annan aktieägares talan om klander av bolagsstämmobeslut och borgenärs intervention i enskild borgenärs återvinningstalan¹¹⁸ i konkurs.¹¹⁹ Klander av bolagsstämmobeslut är ett typexempel på ett avgörande som kräver enhetlig fastställelse och som kan liknas vid ett s.k. statusmål. Sådana mål anses typiskt sett få rättskraft mot alla.¹²⁰

Westberg anser att interventionsinstitutet enligt doktrin kan beskrivas på följande sätt:

Om tredje mans rättsställning i väsentlig grad kan komma att påverkas av domens bevisverkan, rör saken hans rätt och han äger rätt till ordinär intervention. Är tredje man däremot rättskraftigt bunden av domen, rör saken hans rätt på sådant sätt att han som huvudregel har rätt till självständig intervention. Sådan rätt saknas emellertid, om tredje man är rättskraftigt bunden av domen på den grunden att parterna i målet civilrättsligt äger förfoga över den omtvistade saken på ett för tredje man förpliktigande sätt.¹²¹

Fitger m.fl. menar att Westbergs beskrivning av doktrin är ett koncentrerat sätt att återge Ekelöfs synsätt på interventionsrättens regelsystem,¹²² vilket i sin tur talar för att även andra rättsvetare i doktrin har godtagit Ekelöfs princip.

Ekelöfs princip har emellertid även ifrågasatts. Bland annat Larsson ställer sig kritisk till Ekelöfs inskränkning av den självständiga interventionsrättens tillämpningsområde. Larsson menar att användningsområdet för självständig intervention i praxis har ändrats i förhållande till vad som var avsett vid införandet av den.¹²³ Larsson anser att situationer som tidigare var tillåtna eventuellt inte längre är det och att den av Ekelöf förespråkade ordningen inte

¹¹⁶ Se NJA 2015 s. 552.

¹¹⁷ Se Fitger och Mellqvist (2002) s. 98.

¹¹⁸ Talan om återvinning i konkurs handlar om huruvida en rättshandling företagen viss tid före ansökan om att försätta gäldenären i konkurs inkom till domstolen, ska gå åter på grund av att rättshandlingen eventuellt påverkat gäldenärens betalningsmöjligheter negativt, se exempelvis Lehrberg (2000) s. 238.

¹¹⁹ Se Gärde (1949) s. 151; NJA 2005 s. 342. Jfr även NJA II 1943:1 s. 179 och SOU 1938:44 s. 198.

¹²⁰ Se Ekelöf (1937) s. 185.

¹²¹ Se Westberg (2000) s. 605.

¹²² Se Fitger m.fl. (2025) kommentaren till 14 kap. 9 §. Se även Nordh och Lindblom (2003) s. 240 f. som ansluter sig till Ekelöfs princip.

¹²³ Se Larsson (1992) s. 260.

är förenlig med lagens ordalydelse. Han menar dessutom att det finns situationer där den självständiga intervenientens befogenheter med fördel kan utnyttjas, även i de fall där intervenenten materiellt kan neutralisera intervenientens bestridande av interveniens processhandling. Larsson framför scenariot då intervenenten inte längre, kanske på grund av kostnadsskäl,¹²⁴ vill eller kan driva processen vidare och därför processuellt medger eller efterger tvisteföremålet. Den självständiga intervenienten kan då bestrida processhandlingen och därigenom, med den nu passive intervenenten, driva processen vidare utan att intervenenten riskerar kostnadsansvar för den fortsatta processen.¹²⁵ Larsson framhåller att den självständiga intervenientens deltagande i vart fall kan fylla en utredningsfrämjande funktion även när intervenientens materiella position är svag, förutsatt att intervenenten inte begagnar sig sitt materiella övertag.¹²⁶ Larssons scenario bygger således på premissen att intervenenten vill att processen fortsatt drivs och därför inte materiellt efterger eller medger tvisteföremålet. Typexemplet där intervenenten och intervenienten, trots att de formellt är på samma sida i tvisten, har olika materiella uppfattningar och viljor, torde inte vara applicerbart på Larssons omständigheter.

Det är inte bara Larsson som kritiserat Ekelöfs princip. Engströmer menar att Ekelöfs princip inte är övertygande och framför att omständigheten att en part utanför processen kan företaga rättshandlingar med verkan för tredje man, inte bör vara ett avgörande hinder mot att tillåta tredje man att intervensera i ett mål där denne träffas av domens rättskraft. Engströmer framhåller, på samma sätt som Larsson, att Ekelöf inte tillräckligt beaktat situationen där en part avser att handla med tredje man och kämpa för dennes samt tredje mans intressen.¹²⁷ Även Söderlund, som liksom Engströmer ingick i Processlagberedningen¹²⁸ menar att Ekelöf har en särskild inställning till självständig interventionsrätt samt att den skiljer sig från "[...] den vanliga uppfattningen om interventionsrätt" vid tiden för tillkomsten av förslaget till rättegångsbalken. Uppfattningen var då att varje tredje man som träffades av domens rättskraft ansågs ha rätt att intervensera i rättegången som en part.¹²⁹ Även i förarbeten har det anförts att Ekelöfs princip knappast stämmer

¹²⁴ En självständig intervenient behandlas även i kostnadshänseende som part. Utgångspunkten är att parten (intervenenten) och intervenienten på dennes sida solidariskt ansvarar för rättegångskostnaderna. Om intervenenten och intervenienten däremot inte har intagit väsentligen samma ställning i processen och en särskild kostnad har uppkommit i viss del av målet till följd av endast den enes agerande, bör denne ensam svara för den kostnaden. Se 18 kap. 9 § RB, Gärde (1949) s. 213 och NJA II 1943:1 s. 236. Larsson delar denna uppfattning och framför att den passive intervenenten bör gå fri från kostnadsansvar. Larsson menar vidare att ifall denna ordning inte tillämpas bör 18 kap. 11 § RB – domstolens diskretionära rätt att med hänsyn till omständigheterna fördela kostnaden – tillämpas analogt på så sätt att intervenienten ensam får stå för kostnaden. Se Larsson (1988) s. 380 f.

¹²⁵ Se Larsson (1988) s. 378 och 380–383.

¹²⁶ Se Larsson (1993/94) s. 372.

¹²⁷ Se Engströmer (1939) s. 544.

¹²⁸ Se NJA II 1943:1 s. 179.

¹²⁹ Se Söderlund (1970) s. 280.

överens med vad Processlagsberedningen antagit.¹³⁰ Det är dock inte bara Ekelöfs syn på interventionsrätt som kritiseras. Olivecrona menar nämligen att alla försök – däribland Ekelöfs – att komma fram till en formel för när rättskraften träffar tredje man utgår från falska premisser eftersom man måste skilja på olika slag av domar och att detta ”naturligtvis” inte kan fångas upp av någon allmän formel. Förhållandet till tredje man bestäms av flera olika regler i både lag och praxis, som inte har något samband med varandra.¹³¹

Trots den kritik som riktats mot Ekelöfs princip kan det svårligen bortses från att Högsta domstolen i allt väsentligt synes ha godtagit den, vilket innebär att tillämpningsområdet för självständig intervention har begränsats i enlighet med principens innebörd.

3.4.3 Avslutande kommentar

Mot denna bakgrund finns skäl att närmare analysera hur den självständiga interventionsrättens begränsade tillämpningsområde enligt Ekelöfs princip förhåller sig till skiljeförfarande. Särskilt aktualiseras frågan om Ekelöfs princip över huvud taget låter sig förenas med skiljeförfarandets grundläggande uppbyggnad.

Ekelöfs princip tar sikte på situationer där rättskraftens verkningar gentemot tredje man endast anses motivera interventionsrätt om den förändring av tredje mans rättsställning som följer av domen inte hade kunnat åstadkommas genom parternas materiella förfoganden över tredje mans rättsställning. Enkelt uttryckt saknar tredje man ett skyddsvärt intresse i de fall parterna genom en förlikning hade kunnat uppnå samma rättsliga effekt som domen medför.

Mot denna bakgrund framstår principen initialt svår att förena med skiljeförfarandets krav på förlikningsbarhet. Förklaringen är att Ekelöfs princip och förlikningsbarhetskravet i praktiken inte sammanfaller i sina tillämpningsområden: de situationer som enligt Ekelöfs princip typiskt motiverar intervention, det vill säga situationer där disposition över tredje mans rättsställning förutsätter tredje mans samtycke, såsom makars överlåtelse av fast egendom som utgör giftorättsgods, faller regelmässigt utanför skiljeförfarandet på grund av kravet på subjektiv eller objektiv förlikningsbarhet enligt 1 § LSF. Omvänt kännetecknas de tvister som faktiskt handläggs i skiljeförfarande av att parterna har en materiell dispositionsfrihet av det slag som enligt Ekelöfs princip utesluter interventionsrätt. Den rättskraftpåverkan på tredje man som principen tar sikte på aktualiseras därför sällan i skiljeförfarande, exempelvis anses borgenärer som utgångspunkt inte ha rätt att intervenera i gäldenärens tvister

¹³⁰ Se SOU 1973:22 s. 433 not 9. Se även Gärde (1949) s. 149 och 151.

¹³¹ Se Olivecrona (1943) s. 185 f.

med andra, och aktieägare tillåts inte intervensera i aktiebolagets tvister med annan.

Det går inte att utesluta självständig interventionsrätt i skiljeförfarande, endast baserat på denna princip, men det går att konstatera att situationerna då interventionsrätt kan aktualiseras i skiljeförfarande är i högsta grad begränsad. Frågan är således hur klander av bolagsstämmobeslut bedöms i förhållande till skiljedomsrättens princip. Denna typ av tvist är, som konstaterat ovan, i vart fall förenlig med Ekelöfs princip och således möjlig att intervensera i, i allmän domstol.

4 Generellt om intervention i skiljeförfarande

4.1 Inledning

Frågan om det finns en generell rätt till intervention i skiljeförfarande är inte uttryckligen reglerad inom skiljemannarätten och framstår därmed som delvis oklar. I det följande avsnittet behandlas därför frågan utifrån dels partsautonomin, dels hänsynen till tredjemansintresse, förlikningsbarhet och rättskraft. Dessa utgångspunkter har valts eftersom det uteslutande är dessa perspektiv som återkommer i rättskällornas behandling av interventionsrätt i skiljeförfarande.

4.2 Partsinträde i förhållande till partsautonomin

Inledningsvis kan konstateras att intervention i skiljeförfarande inte har berörts i någon större utsträckning i förarbetena till LSF. Under sent 90-tal, i förarbetena till den nu gällande LSF, berördes intervention inte alls. Däremot diskuterades i viss utsträckning huruvida tredje man kan tvingas in i ett skiljeförfarande. Det framhölls att ifall det inte föreligger nödvändig processgenskap är utgångspunkten att en part inte kan tvingas in i ett skiljeförfarande.¹³² Lagstiftaren uttryckte vidare att en reglering om konsolidering – sammanslagning av flera skiljetvister i ett skiljeförfarande – i LSF riskerade att komma i konflikt med principen om partsautonomi. Det ansågs således ankomma på parterna att komma överens och ange i skiljeavtalet vad som ska gälla.¹³³

I propositionen till den senaste moderniseringen av LSF nämndes varken interventionsrätt eller möjligheten för tredje man att ansluta sig till ett skiljeförfarande.¹³⁴ I SOU:n som låg till grund för de aktuella lagändringarna framhölls dock tydligt att det saknas stöd för att interventionsrätt skulle kunna tillämpas i skiljeförfarande. Det framhölls i stället att LSF saknar bestämmelser om interventionsrätt och att rättegångsbalkens regler varken i detta eller något annat avseende ansågs subsidiärt tillämpliga. Bristen på internationella förebilder och de åtskilliga komplikationer som följer av en interventionsrätt i skiljeförfarande var enligt utredningen anledningarna till att en ordning med interventionsmöjligheter inte bör införas i LSF. Det framhölls emellertid att en tredje man i praktiken kan träda in i

¹³² Se prop. 1998/99:35 s. 97; SOU 1994:81 s. 130. Se även Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.1 som menar att ett undantag från huvudregeln om utesluten möjlighet till partsinträde eventuellt föreligger när det finns en rätt till deltagande på grund av en rättsregel, exempelvis när det råder nödvändig processgemenskap. För delvis annan åsikt se Tirkkonen (1952), s. 138 som menar att eftersom en skiljedom inte rättskraftigt binder ens den som står i nödvändig processgemenskap med en skiljepart ska skiljedomens anses ogiltig.

¹³³ Se prop. 1998/99:35 s. 97; SOU 1994:81 s. 130. Observera att konsolideringsmöjligheten nu har lagstadgats i 23 a § LSF.

¹³⁴ Se prop. 2017/18:257.

skiljeprocessen, om parterna är ense. Denna ordning ansågs uppnås enklast genom att tredje man påkallar skiljeförfarande gentemot skiljeparterna och det nya skiljeförfarandet sedan sammanläggs med det redan inledda enligt 23 a § LSF. I den senaste modifieringen av LSF infördes nämligen en samtyckesvillkorad möjlighet till sammanslagning av skiljeförfarande.¹³⁵

Sammantaget talar förarbetena i vart fall för att det krävs stöd i avtal, och därmed parternas samtycke, för att en tredje man överhuvudtaget ska tillåtas inträda i ett skiljeförfarande. Även i doktrin har rättsvetare ställt sig kritiska till interventionsrätt i skiljeförfarande. Heuman utesluter intervention i skiljetvister eftersom avtal om skiljeförfarande enbart omfattar parterna som ingått det, och inga tredje män.¹³⁶ Han menar att principen om partsautonomi är avgörande för skiljeförfarandet och framför därför att parterna är de enda som kan tvingas in i ett skiljeförfarande, tredje män kan varken tvingas in eller tvinga sig in i ett skiljeförfarande.¹³⁷ Även Tirkkonen menar att det för interventionsrätt krävs att såväl skiljemännen som parterna samtycker till det. Tirkkonen framhåller att skiljeförfarandets privata natur samt övriga syftemål, vid en annan ordning, riskerar att gå förlorade.¹³⁸ Tirkkonens resonemang har således också sin grund i principen om partsautonomi även om han lyfter att även andra principer kan komma att lida av en generell interventionsrätt. Lindskog intar också en restriktiv hållning till interventionsrätt i skiljeförfarande. Lindskog anser att det är mycket osannolikt att någon sådan rätt finns, på samma grund som ovan, nämligen partsautonomi. Skiljeförfarande vilar på ett skiljeavtal, vilket enligt Lindskog innebär att rätt till delaktighet i det specifika skiljeförfarandet kräver stöd i skiljeavtalet.¹³⁹ Genom ett skiljeavtal accepterar en part att tvisten ska avgöras genom skiljeförfarande i stället för i domstol; ett ställningstagande där bland annat vem motparten är och den normala tvåpartsstrukturen är av betydelse. Mot denna bakgrund menar Lindskog att rättsordningen bör vara restriktiv med att tillåta att ytterligare aktörer deltar i förfarandet utan att skiljeparten har underkastat sig skiljebundenhet i förhållande till dem.¹⁴⁰

4.3 Tredjemansintresse i skiljeförfarande

Högsta domstolen berörde för första och, vad som kunnat utrönas enda gången interventionsrätt i skiljeförfarande år 2003. Likt Högsta domstolens ståndpunkt i plenifallet NJA 1913 s. 191 kom domstolen i NJA 2003 s. 3 ("Svenska Kredit") fram till att konkursborgenärerna vid konkurs var bundna av det skiljeavtal som konkursgäldenären ingått med borgenärna i fråga om

¹³⁵ Se SOU 2015:37 s. 104; 23 a § LSF.

¹³⁶ Se Heuman (2014/15) s. 458; Heuman (2015/16) s. 527.

¹³⁷ Se Heuman (1999) s. 95.

¹³⁸ Se Tirkkonen (1952) s. 128.

¹³⁹ Se Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.1. Här nämner Lindskog också klanderprocesser i aktiebolag som jag återkommer till i avsnitt 5.3.4.

¹⁴⁰ Se Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.3.

en tvistig fordring innan konkursen.¹⁴¹ Högsta domstolen konstaterade inledningsvis att en konkursförvaltare av konkursrättsliga skäl inte självständigt kan förfoga över tvisten med bindande verkan för övriga konkursborgenärer. En förlikning avseende fordran krävde nämligen att samtliga borgenärer vars rätt påverkas av förlikningen biträder den. En borgenär har alltså rätt att självständigt bestrida den fordran.¹⁴² Mot denna bakgrund anförde Högsta domstolen att det skulle kunna hävdas att en tvist av detta slag inte är förlikningsbar i den mening som krävs enligt 1 § LSF.¹⁴³

Högsta domstolen stannade emellertid inte vid denna slutsats. Domstolen framhöll i stället att konkursborgenärer redan är bundna av domar och skiljedomar rörande fordringar som meddelats före konkursen, även om de själva inte deltagit i processen. Detta gäller dock inte invändningar av rent konkursrättslig karaktär, exempelvis återvinning enligt 4 kap. 5 § konkurslagen (1987:672), KonkL. En konkursborgenär kan alltså normalt inte angripa rättskraften hos ett sådant avgörande med hänvisning till att denne saknat möjlighet att intervensera i processen.¹⁴⁴

Mot denna bakgrund ansåg Högsta domstolen att det inte heller var särskilt anmärkningsvärt att ett skiljeavtal som ingåtts före konkursen skulle vara bindande för konkursborgenärerna i denna typ av tvist i konkursen. Högsta domstolens resonemang synes alltså vara att eftersom konkursborgenärer redan i andra situationer är bundna av avgöranden som de själva inte kunnat påverka, utgör detta inte i sig ett hinder mot att även låta ett skiljeavtal få sådan verkan.¹⁴⁵

Högsta domstolen fortsatte emellertid sitt resonemang och framhöll, obiter dictum, att även om interventionsrätt saknar direkt stöd i lagen om skiljeförfarande kan det inte uteslutas att en konkursborgenär skulle ha interventionsrätt i skiljeförfarande motsvarande den rätt som konkursboet och övriga konkursborgenärer har i denna typ av tvist, i en rättegång i allmän domstol. Domstolen uttalade vidare att en nekad interventionsrätt skulle kunna medföra att skiljedomen inte ges bindande verkan i konkursen, åtminstone i situationer där en konkursborgenär begärt att få intervensera i skiljeförfarandet men vägrats detta. Domstolen behövde dock inte ta slutlig ställning till frågan om en konkursborgenär verkligen har en individuell interventionsrätt. Skälet var att konkursförvaltaren i det aktuella fallet hade fått samtycke från samtliga borgenärer att ingå förlikning avseende dessa.¹⁴⁶

¹⁴¹ Se NJA 2003 s. 3 (s. 9).

¹⁴² Jfr 9 kap. 13 § tredje stycket och 17 § KonkL.

¹⁴³ Se NJA 2003 s. 3 (s. 8).

¹⁴⁴ Se NJA 2003 s. 3 (s. 8).

¹⁴⁵ Se NJA 2003 s. 3 (s. 8).

¹⁴⁶ Se NJA 2003 s. 3 (s. 8).

Till skillnad från i NJA 1913 s. 191 förutsattes i ”Svenska Kredit”¹⁴⁷ i praktiken att förvaltaren fått behörighet från samtliga borgenärer att ingå förlikning rörande fordringarna, för att skiljeavtalet skulle vara bindande för boet.¹⁴⁸ Avgörandet är omdiskuterat och har varit föremål för kritik.

Heuman är en av dem som kritiserat avgörandet. Han tolkar domstolens uttalande om interventionsrätt inom skiljeförfarande som att Högsta domstolen ansett att det mest sannolikt saknas interventionsrätt. Heuman menar alltså att domskälen endast innebär att LSF inte innehåller något uttryckligt förbud mot intervention. Denna tolkning motiverar han med att Högsta domstolen inte angett några skäl för att en skiljenämnd skulle acceptera ett partsinträde och således bryta mot principen om partsautonomi.¹⁴⁹ Några år senare menar han dessutom att Högsta domstolens resonemang inte vilar på en korrekt premiss, eftersom det inte finns någon interventionsrätt i skiljetvister.¹⁵⁰ Heuman framhåller dock, på ett generellt plan, att om tredje man nekas inträde i en tvist och således inte kan bevaka sin rätt i tvisten, så får skiljedomen inte ha rättskrafts- eller bevisverkan till nackdel för tredje man.¹⁵¹

Söderlund ifrågasätter likt Heuman Högsta domstolens uttalande om interventionsrätt och menar att det saknar grund. Söderlund framför att interventionsrätt inte kan komma i fråga eftersom skiljeförfarande har en avtalsautonom grund. Han menar dessutom att tvisten i ”Svenska Kredit” inte är förlikningsbar eftersom skiljeförfarandet utestänger borgenärernas möjlighet att utöva den interventionsrätt som de tillförsäkras enligt konkurslagstiftningen.¹⁵² Processen i skiljeförfarande utgör således ett ingrepp i ett tredjemansintresse på ett sätt som gör frågan icke skiljedomsmässig. Eftersom Högsta domstolen kommer fram till att tredjemansintresset är tillgodosett, i och med att alla närvarande borgenärer givit konkursboet behörighet att ingå förlikning, anser Söderlund vidare att ställningstagandet om interventionsrätt inte var nödvändigt.¹⁵³

Lindskog har på liknande sätt kritiserat domen och ifrågasatt att Högsta domstolen i domskälen inte berör att den typ av skiljeförfarande som LSF tar sikte på är avtalsgrundat. Lindskog menar därför att Högsta domstolens resonemang är svagt underbyggt och kan uppfattas som lättsinnigt.¹⁵⁴ Lindskog framhåller att en ordning där ett nekat interventionsinträde innebär att skiljedomen saknar bindande verkan i konkursen saknar rimlighet. Han menar i stället att om parterna nekar en borgenär interventionsrätt bör de

¹⁴⁷ Se NJA 2003 s. 3.

¹⁴⁸ Se Heuman (2008/09) s. 376.

¹⁴⁹ Se Heuman (2003/04) s. 154–155; jfr Heuman (2008/09) s. 378.

¹⁵⁰ Se Heuman (2008/09) s. 376. Se även Heuman (2020) s. 32.

¹⁵¹ Se Heuman (2003/04) s. 147.

¹⁵² Jfr 9 kap. 9 och 13 §§ KonkL.

¹⁵³ Se Söderlund (2004/05) s. 696 f.

¹⁵⁴ Se Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.3, not 2435.

förlora rätten att få den bevakade fordringen prövad genom skiljeförfarande.¹⁵⁵

Utöver kritiken av ”Svenska Kredit”¹⁵⁶ för Lindskog ett mer generellt resonemang om tredjemansintresset inom skiljeförfarande. Han framhåller, likt Heuman, att en tredje man i regel inte omfattas av en skiljedoms rättskraft och därför normalt saknar behov av rättsskydd inom skiljeförfarande.¹⁵⁷ Om ett sådant behov ändå skulle uppstå bör det enligt Lindskog i första hand tillgodoses genom en ordning utanför det avtalade skiljeförfarandet, inte genom interventionsrätt.¹⁵⁸ I detta sammanhang framhåller Lindskog även kravet på förlikningsbarhet för skiljedomsrätt i 1 § LSF och menar att detta talar emot att tredje man har något berättigat intresse i skiljetvister. En tredje man kan enligt honom inte anses ha något skyddsvärt intresse i en tvist där parterna fritt kan träffa avtal i frågan.¹⁵⁹

Samtidigt öppnar Lindskog för att situationen kan se sig annorlunda i vissa processer, särskilt i subsidiära återvinningsmål i konkurs. Inledningsvis framhåller Lindskog att ett konkursbo inte är bundet av ett skiljeavtal som gäldenären ingått före konkursen och som omfattar den rättshandling som återvinningstalan riktas mot. Detta följer av att återvinningsfrågan inte är förlikningsbar för gäldenären, samt att partsställningen i återvinningsprocessen inte motsvarar den som skiljeavtalet ursprungligen tar sikte på. Skiljeavtalet binder nämligen gäldenären och återvinningsvaranden och i återvinningsprocessen är parterna konkursboet och återvinningsvarande.¹⁶⁰ Att gäldenären inte kan underkasta sig skiljebundenhet i återvinningsfrågan hindrar dock inte konkursförvaltaren från att ingå skiljeavtal rörande återvinning. Eftersom förvaltaren har rätt att träffa förlikning i dessa frågor, bör han enligt Lindskog även kunna binda boet genom skiljeavtal i motsvarande utsträckning.¹⁶¹

Ifall konkursförvaltaren varken påkallar återvinning eller ingår förlikning enligt 4 kap. 19 § första stycket KonkL kan emellertid den subsidiära återvinningsprocessen aktualiseras. Borgenärer kan nämligen i dessa fall föra en subsidiär återvinningstalan enligt 4 kap. 19 § andra stycket KonkL. På samma sätt som konkursförvaltaren torde en borgenär därför kunna binda boet genom en skiljedom i samma omfattning som han kan binda boet genom förlikning. Vid en subsidiär återvinningstalan synes emellertid övriga

¹⁵⁵ Se Lindskog (2026) p. V, 0–2.3.2, not 3630.

¹⁵⁶ Se NJA 2003 s. 3.

¹⁵⁷ Från denna princip har lagstiftaren gjort undantag beträffande klander av bolagsstämmobeslut, jfr 7 kap. 52 § ABL. Se mer om detta nedan, avsnitt 5.3.

¹⁵⁸ Se Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.3.

¹⁵⁹ Se Lindskog (2026) 0–4.2.1.

¹⁶⁰ I sammanhanget kan noteras att partsställningsargumenten inte beaktades i ”Svenska Kredit” NJA 2003 s. 3.

¹⁶¹ Se Lindskog (2026) p. I, 1 §, 4.2.1, se även not 1042; jfr NJA 1993 s. 641.

borgenärer ha interventionsrätt¹⁶² eftersom en dom i ett återvinningsmål som meddelats i en subsidiär återvinningstvist har rättskraft i förhållande till övriga taleberättigade.¹⁶³ Rätten till intervention bör därför enligt Lindskog inte kunna sättas ur spel genom att tvisten hänskjuts till skiljeförfarande.¹⁶⁴ Lindskogs resonemang kan förstås mot bakgrund av att borgenärer i subsidiära återvinningsprocesser har en särskild ställning, eftersom domen i tvisten får rättskraft även i förhållande till dem. Detta innebär att de faktiskt har ett konkret och direkt intresse av utgången i tvisten. Rätten till intervention ska därför inte kunna kringgå genom att borgenären som initierar den subsidiära återvinningsprocessen hänskjuter tvisten till skiljeförfarande i stället för till allmän domstol.

Lundblad öppnar också för möjligheten till intervention i ett skiljeförfarande, om än med viss försiktighet. Lundblad framför nämligen att trots att de flesta ryggmärgsmässigt svarar nej på frågan om det finns en interventionsrätt i skiljeförfarande så är rättsläget, på grund av ”Svenska Kredit”, inte så klart. Utan att kritisera rättsfallet framför han emellertid att utgångspunkten trots allt måste vara att intervention enbart kan ske när det är avtalat.¹⁶⁵

4.4 Avslutande kommentarer

Den i doktrin dominerande uppfattningen är att Högsta domstolens uttalande i ”Svenska Kredit”¹⁶⁶ – om att interventionsrätt i skiljeförfarande inte kan uteslutas – är felaktigt. Heuman, Söderlund och delvis Lindskog menar nämligen att en interventionsrätt i skiljeförfarande kan uteslutas. Den centrala invändningen är att en sådan rätt anses svår att förena med principen om partsautonomi. Trots viss skillnad i argumentationen förenas dessa författare dessutom av att tredjemansintresset tillmäts avgörande betydelse. Heuman framhåller att en tredje man inte bör bindas av rättskraften från ett avgörande utan möjlighet att inträda i processen. Söderlund menar på motsvarande sätt att tvister som inte är förlikningsbara, med hänsyn till tredje mans intressen, heller inte bör vara skiljedomsrättsliga. Lindskog intar en liknande hållning. Enligt honom saknar tredje man som utgångspunkt ett rättsligt relevant intresse i förlikningsbara tvister, medan tvister som får rättskraftig verkan mot tredje man som huvudregel inte alls bör prövas i skiljeförfarande. Samtidigt

¹⁶² En sådan torde inte finnas i en återvinningstalan enligt 4 kap. 19 § första stycket KonkL. Eftersom en borgenär saknar talerätt i de fall konkursförvaltaren väljer att ingå förlikning eller föra talan enligt paragrafens första stycke har en konkursborgenär nämligen begränsad, om någon, möjlighet att inträda i processen. Högsta domstolen har i NJA 1988 s. 433 anført att det enligt motiven eventuellt öppnas upp för en möjlighet för borgenärer att uppträda vid sidan av förvaltaren i en återvinningsprocess i allmän domstol, men endast som en ordinär intervenient. Högsta domstolen klargör emellertid att det inte är helt klart ifall så faktiskt är fallet.

¹⁶³ Se NJA 2005 s. 342. Se även Lindskog (2026) p. I, 1 §, 4.2.1, not 1042; Gärde (1949) s. 151; Nordh och Lindblom (2003) s. 239. Jfr också NJA II 1943:1 s. 179 och SOU 1938:44 s. 198.

¹⁶⁴ Se Lindskog (2026) p. I, 1 §, 4.2.1, se även not 1042.

¹⁶⁵ Se Lundblad (2013) s. 20.

¹⁶⁶ Se NJA 2003 s. 3.

öppnar han för att interventionsrätt i vissa undantagsfall kan vara nödvändig för att skydda särskilt framträdande tredjemansintressen.

För att förena Högsta domstolens uttalande med dessa doktrinära uppfattningar bör, enligt min mening, särskild vikt läggas vid tredjemansintresset och frågan om förlikningsbarhet. Ett möjligt sätt att förstå domstolens resonemang i "Svenska Kredit" är att en nekad interventionsrätt, i kombination med avsaknaden av samtycke från samtliga borgenärer, hade inneburit att den konkursrättsliga tvisten inte var skiljedomsässig enligt 1 § LSF, i linje med Söderlunds resonemang. Att Högsta domstolen uttalade att interventionsrätt inte kunde uteslutas, utan att pröva frågan närmare, får ses mot bakgrund av att samtliga borgenärer vid förlikningssammanträdet hade gett förvaltaren behörighet att ingå förlikning. Därigenom blev tvisten förlikningsbar och behovet av intervention aktualiserades aldrig fullt ut.

Resonemanget tyder enligt min mening på att Högsta domstolen fäste avgörande vikt vid att borgenärerna, på något sätt, gavs möjlighet att tillvarata sina intressen. Skiljedomsässigheten synes därmed ha förutsatt borgenärernas samtycke, samtidigt som interventionsrätt framstår som en möjlig lösning för att kompensera för ett uteblivet samtycke. Mot denna bakgrund kan Högsta domstolens uttalande förstås som att interventionsrätt möjligen kan uteslutas i ordinärt förlikningsbara tvister, samt i situationer där tredjemansintresset tillgodoses på annat sätt, men inte i tvister som i grunden saknar full skiljedomsässighet. Domstolen utvecklade dock aldrig närmare varför ett visst mått av bristande förlikningsbarhet ändå kunde accepteras. Det är därför fortsatt oklart var gränsen går mellan tvister som inte kan prövas i skiljeförfarande och tvister som trots begränsad förlikningsbarhet ändå anses skiljedomsässiga. Ännu mer oklar är vilken betydelse interventionsrätten har i dessa situationer.

Den omfattande kritik som riktats mot avgörandet ger dessutom anledning att ifrågasätta dess prejudikatvärde. Uttalandet om interventionsrätt gjordes obiter dictum och dess räckvidd är därför oklar. Enligt min mening är Söderlunds kritik övertygande. Om tvisten anses icke förlikningsbar bör den som utgångspunkt inte heller vara skiljedomsässig. Högsta domstolens sätt att hantera förlikningsbarhetskravet avviker därmed från de krav som normalt ställs för skiljedomsässighet.

Sammanfattningsvis är utgångspunkten att interventionsrätt inte föreligger i skiljeförfarande, främst med hänsyn till partsautonomin. Det kan dock inte uteslutas att interventionsrätt måste accepteras i tvister som inte är fullt förlikningsbara men som ändå tillåts prövas genom skiljeförfarande. I sådana situationer måste tredjemansintresset tillgodoses på ett tillfredsställande sätt. I "Svenska Kredit" framstod interventionsrätt som ett möjligt medel för att uppnå detta. Mot den bakgrunden framstår Högsta domstolens uttalande om att interventionsrätt inte kan uteslutas inte som särskilt långtgående.

Samtidigt kan avgörandet inte anses ge stöd för någon generell interventionsrätt i skiljeförfarande. Frågan har varken prövats uttryckligen av Högsta domstolen eller behandlats i ett bredare spektrum av tvistetyper. Det finns därför fortfarande starka skäl att utgå från att en allmän interventionsrätt i skiljeförfarande bör kunna uteslutas med hänvisning till partsautonomin.

5 Särskilt om klander av bolagsstämmobeslut i skiljeförfarande

5.1 Inledning

Mot bakgrund av det som anförts ovan framstår utrymmet för en generell rätt till intervention i skiljeförfarande som starkt begränsat. Det går dock inte att bortse från att intervention i vissa situationer skulle kunna accepteras eller till och med anses nödvändig. En tvistetyd som i detta hänseende är särskilt intressant är klander av bolagsstämmobeslut.

I doktrin om interventionsrätt framhålls uttryckligen vikten av att aktieägare ges möjlighet till självständig intervention i klanderprocesser om bolagsstämmobeslut vid allmän domstol. Detta motiveras främst av att domen i en sådan tvist får rättskraft i förhållande till samtliga aktieägare.¹⁶⁷ Om motsvarande överväganden även gör sig gällande i skiljeförfarande är däremot inte klarlagt, vilket ska problematiseras i det följande.

5.2 Klander av bolagsstämmobesluts förlikningsbarhet

Först behöver det utredas om tvister om klander av bolagsstämmobeslut är möjliga att pröva genom skiljeförfarande. Det avgörande för skiljedomsrättsmässighet är enligt 1 § LSF förlikningsbarhet. Med andra ord krävs det, för att en tvist ska kunna avgöras genom skiljedom, dels att parterna är behöriga att träffa avtal i frågan (subjektiv förlikningsbarhet), dels att tvisten inte är av sådan offentligrettslig karaktär att den är undandragen förlikning (objektiv förlikningsbarhet).¹⁶⁸

Eftersom ett aktiebolag genom sin styrelse inte med aktiebolagsrättslig verkan kan träffa avtal med en aktieägare om giltigheten av ett fattat bolagsstämmobeslut, är emellertid klander av bolagsstämmobeslut inte en förlikningsbar tvist i subjektiv bemärkelse.¹⁶⁹ Ett upphävande eller ändring av ett bolagsstämmobeslut kräver nämligen samtliga aktieägars samtycke. I linje med detta bör det krävas att alla aktieägare är parter i ett särskilt skiljeavtal rörande klander av ett bolagsstämmobeslut. Sådana typer av skiljeavtal är ofta svårhanterliga eftersom aktieägarna kan vara många och dessutom ha motstående intressen. Det finns därför en betydande risk för att samtliga aktieägare, av olika skäl, inte vill ansluta sig till ett sådant skiljeavtal, och om inte alla aktieägare deltar i förfarandet är i sin tur tvisten inte förlikningsbar.¹⁷⁰ I allmän domstol säkerställs tredjemansintresset i stället

¹⁶⁷ Se exempelvis Gärde (1949) s. 151; Ekelöf (1937) s. 185; Nordh och Lindblom (2003) s. 237 och 241. Jfr även NJA II 1943:1 s. 179 och SOU 1938:44 s. 198.

¹⁶⁸ Se Tirkkonen (1952) s. 28–30. Se även Lindskog (2026) p. I, 1 §, 3.2.

¹⁶⁹ Se Nial (1934) s. 115 f.; jfr Heuman (1999) s. 173.

¹⁷⁰ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, not 849 och 850.

genom intervention. Samtidigt kan det konstateras att om samtliga aktieägare ingår skiljeavtal och deltar i skiljeförfarandet saknas behov av interventionsrätt, eftersom samtliga aktieägare som berörs av tvisten då är parter i förfarandet. En sådan situation torde dock i praktiken vara sällsynt med hänsyn till det som anförts ovan.

Nial är av uppfattningen att klander av bolagsstämmobeslut inte nödvändigtvis behöver stå i strid med förlikningsbarheten i 1 § LSF. Den rätta tolkningen av paragrafen menar Nial, med hänvisning till motiven till 1929 års lag om skiljemän¹⁷¹, är att endast frågor där ett offentligt intresse aktualiseras och där domstolen har officialprövningsplikt är undantagna från skiljeförfarande. Nial menar därför att den enligt honom härskande uppfattningen att klander av bolagsstämmobeslut ska kunna hänskjutas till skiljeförfarande går att försvara. Detta eftersom parterna i klanderprocessen dessutom fritt disponerar över argumentation och bevisning.¹⁷²

Med tanke på övriga aktieägars intresse att bevaka sin rätt¹⁷³ samt att lagstiftaren i lagtexten uttryckligen har valt formuleringen ”[t]vister i frågor som parterna kan träffa förlikning om [...]”¹⁷⁴ kan man emellertid argumentera för att möjligheten att pröva klander av bolagsstämmobeslut i skiljeförfarande, med stöd av ett särskilt skiljeavtal, är mycket begränsat. Det finns dessutom stöd i doktrin för att det utöver avsaknad av offentligt intresse krävs att parterna har rätt att förfoga över tvisteföremålet.¹⁷⁵ Frågan blir därför ifall möjligheten att införa skiljeklausulen i bolagsordningen påverkar bedömningen om klander av bolagsstämmobesluts skiljedomsrätsmässighet.

5.3 Skiljeklausul i bolagsordningen

Den aktiebolagsrättsliga regleringen ger aktiebolag möjlighet att i bolagsordningen införa en klausul som föreskriver att tvister mellan bolaget och vissa i bestämmelsen angivna interna subjekt, däribland aktieägare, ska avgöras genom skiljeförfarande. Enligt 7 kap. 54 § ABL ska en sådan klausul ha samma verkan som ett skiljeavtal.

5.3.1 Associationsrättsliga tvister

En skiljeklausul enligt 7 kap. 54 § ABL omfattar inte alla bolagets interna tvister. För det *första* måste tvisten vara mellan bolaget och de interna rättssubjekt som räknas upp i 7 kap. 54 § ABL, där det interna rättssubjektet för talan mot bolaget i egenskap av just ett internt rättssubjekt. För det *andra* måste tvisten vara associationsrättslig. Lindskog menar att skiljeklausulens objektiva och subjektiva räckvidd bör begränsas till sådana frågor som

¹⁷¹ Se NJA II 1929:1 s. 9. ”[...] i vilkas reglering det allmänna icke äger omedelbart intresse”.

¹⁷² Se Nial (1934) s. 115 ff.

¹⁷³ Jfr 7 kap. 52 § ABL.

¹⁷⁴ Se 1 § LSF.

¹⁷⁵ Se Lindell (2000) s. 141; Tirkkonen (1952) s. 33. Jfr Lindskog (2026) p. I, 1 §, 3.2.

antingen regleras i den relevanta associationsrättsliga lagstiftningen eller som, med bindande verkan för de berörda, kan fastställas genom associationens interna regelverk. Detta motiveras av att bundenheten till skiljeavtalet enbart vilar på associationsrättslig grund. Lindskog menar därför att en tvist avseende exempelvis ett leveransavtal mellan bolaget och en styrelseledamot inte omfattas av en skiljeklausul i bolagsordningen.¹⁷⁶ Samma gäller för arbetsrättsliga tvister.¹⁷⁷ I samma riktning framhåller Heuman, om än kortfattat, att en underförstådd förutsättning för skiljebundenhet är att skiljeklausulen i bolagsordningen endast omfattar tvister med anknytning till bolagets verksamhet. Heuman menar vidare att det ibland kan vara svårt att avgöra om vissa avtalsförhållanden har sådan anknytning till bolagets verksamhet, att skiljeklausulen i bolagsordningen omfattar även dessa avtalstvister.¹⁷⁸ Klander av bolagsstämmobeslut omfattas således, i vart fall i detta hänseende, av skiljeklausulen.

5.3.2 Skiljedomsrättslig tvist

Utöver att tvisten behöver vara associationsrättslig måste tvisten också vara skiljedomsrättslig – med andra ord uppfylla kravet på förlikningsbarhet enligt 1 § LSF. Detta är oproblematiskt för många associationstvister, däremot inte för samtliga. Här kan nämnas talan om likvidation enligt 25 kap. 10 § ABL och tvister i vad mån kapitalanvändning är oförenlig med borgenärsskyddsreglerna i ABL. Det huvudsakliga skälet till att dessa tvister inte omfattas av en skiljeklausul i bolagsordningen är att en sådan tvist inte enbart berör aktieägare i bolaget utan tvisten har också ett väsentligt inslag av offentlig kontroll. Associationstvister där förlikning inte kan ske ens genom samtliga medlemmars samtycke anses inte skiljedomsrättsliga på objektiva grunder och får därför inte avgöras i skiljeförfarande.¹⁷⁹

Ett annat exempel på tvister där det kan uppstå osäkerhet kring skiljeklausulens tillämplighet är associationstvister som förutsätter enighet mellan samtliga medlemmar. Klander av bolagsstämmobeslut utgör ett sådant exempel. En aktieägare och styrelsen i ett aktiebolag kan nämligen inte genom avtal ändra eller upphäva ett bolagsstämmobeslut. På motsvarande sätt kan en aktieägare inte med bindande verkan avstå från sin klanderrätt.¹⁸⁰ I klander av bolagsstämmobeslut saknas dock ett starkt offentligt intresse som hindrar samtliga aktieägare från att gemensamt träffa en överenskommelse i tvisten, vilket innebär att tvisten inte på objektiva grunder faller utanför skiljeklausulens omfattning. En ordning där samtliga aktieägare behöver samtycka till skiljebundenhet anses emellertid svår att hantera i praktiken,

¹⁷⁶ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.2, se även not 842.

¹⁷⁷ Se AD 2018 nr 3 där arbetsdomstolen klarlägger att en tvist mellan en arbetstagare och bolaget faller utanför en skiljeklausul enligt 7 kap. 54 § ABL även ifall arbetstagaren har varit aktieägare och styrelseledamot också eftersom talan inte förs i egenskap av just aktieägare eller styrelseledamot.

¹⁷⁸ Se Heuman (1999) s. 174.

¹⁷⁹ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 848.

¹⁸⁰ Se Nial (1934) s. 115 ff.

eftersom samtliga aktieägare sällan torde vara ense om att låta frågan om klander av bolagsstämmobeslut avgöras genom skiljeförfarande. Om inte alla aktieägare är villiga att inta partsställning anses, som konstaterat ovan, tvisten inte förlikningsbar.¹⁸¹ Mot denna bakgrund aktualiseras frågan om klander av bolagsstämmobeslut trots bristande förlikningsbarhet kan anses omfattas av en skiljeklausul i bolagsordningen. Förarbetena till ABL talar för att så är fallet:

Av 9 kap. 18 §¹⁸² andra stycket aktiebolagslagen jämfört med 1 § lagen om skiljemän framgår att en skiljeklausul i en bolagsordning kan omfatta alla slag av tvister i vilka förlikning kan träffas. Att också klandertalan enligt 9 kap. 17 §¹⁸³ aktiebolagslagen kan hänskjutas till prövning av skiljemän med stöd av en sådan skiljeklausul är förutsatt i lagtexten.¹⁸⁴

Särskilt formuleringen ”[a]tt *också* klandertvister [...] kan hänskjutas till skiljemän [...]”¹⁸⁵ tyder på att lagstiftaren utgått från att klandertalan *utöver* förlikningsbara tvister omfattas av skiljeavtalet. Ett liknande synsätt återfinns i förarbetena till LSF, där framgår att det med stöd av 7 kap. 54 § ABL¹⁸⁶ är möjligt att, med verkan gentemot samtliga aktieägare, klandra bolagsstämmobeslut enligt 7 kap. 50 § ABL.¹⁸⁷ Heuman menar mot denna bakgrund att förarbetena till ABL ger stöd för att klandertvister av detta slag ska kunna prövas i skiljeförfarande.¹⁸⁸

Lindskog, kommer liksom Heuman till slutsatsen att klander av bolagsstämmobeslut kan avgöras av skiljemän när skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen. Lindskog bygger emellertid sitt resonemang direkt på lagtext. Han menar nämligen att det av hänvisningen till 7 kap. 50 § ABL om klander av bolagsstämmobeslut i 7 kap. 54 § andra stycket andra meningen ABL följer att dessa tvister om klander av bolagsstämmobeslut får prövas genom skiljeförfarande.¹⁸⁹ Mot denna bakgrund kommer Lindskog således till slutsatsen att även icke skiljedomsrättsliga tvister i viss utsträckning kan omfattas av skiljeklausuler av detta slag. Samtidigt framhåller han att en skiljeklausul i bolagsordningen, utan det särskilda lagstöd som följer av ABL, hade krävt enighet mellan aktieägarna för att vara giltig.¹⁹⁰ Förlikningsbarhetskravet måste därför enligt honom förstås i ljuset

¹⁸¹ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 848. Jfr även Kvart och Olsson (2023) s. 42 f.

¹⁸² Nuvarande 7 kap. 54 § ABL.

¹⁸³ Nuvarande 7 kap. 50 § ABL.

¹⁸⁴ Se prop. 1997/98:99 s. 127.

¹⁸⁵ Egen kursivering.

¹⁸⁶ Dåvarande 9 kap. 18 § aktiebolagslagen (1975:1385).

¹⁸⁷ Se SOU 1994:81 s. 90; prop. 1998/99:35 s. 63. Observera att 7 kap. 50 § ABL är dåvarande 9 kap. 17 § aktiebolagslagen (1975:1385).

¹⁸⁸ Se Heuman (1999) s. 173; SOU 1995:44 s. 191; prop. 1997/98:99 s. 129 f. Jfr även SOU 1994:81 s. 90 och prop. 1998/99:35 s. 65 f.

¹⁸⁹ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 854. Jfr NJA 1924 B 209.

¹⁹⁰ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.1, not 835.

av den associationsrättsliga kontext den befinner sig i. Han anför vidare att ledning för hur ett sådant förfarande kan utformas, så att aktieägarna ges tillräckliga möjligheter att tillvarata sina intressen, får sökas i hur klanderprocesser av detta slag ser ut i allmän domstol. Sammantaget menar Lindskog således att skiljerättsliga principer som förlikningsbarhet inte bör utgöra hinder mot att klandertvister prövas i skiljeförfarande med stöd i en lagenlig skiljeklausul i bolagsordningen.¹⁹¹

Det kan konstateras att det, trots att tvister om klander av bolagsstämmobeslut inte anses fullt förlikningsbara, finns stöd i såväl förarbeten, lagtext som doktrin för att klander av bolagsstämmobeslut kan prövas i skiljeförfarande, när skiljeklausulen har sin grund i en lagenlig bestämmelse i bolagsordningen. Den fortsatta frågan blir om interventionsrätt kan tillämpas även i sådana skiljeförfaranden, på motsvarande sätt som i allmän domstol.

5.3.3 Föreskrift om interventionsrätt i bolagsordningen

För att intervention i skiljeförfarande ska kunna komma i fråga krävs det, som konstaterats ovan, sannolikt att detta framgår av skiljeavtalet eller att samtliga parter och skiljenämnden accepterar interventionen efter att förfarandet har inletts. Utan ett sådant stöd riskerar interventionen att strida mot skiljeavtalet och principen om partsautonomin. Huruvida det är möjligt att ta in föreskrifter rörande förfarandet i en skiljeklausul i bolagsordningen är emellertid inte helt klarlagt. ABL ställer inte upp några direkta begränsningar. Däremot kan en skiljeklausul i bolagsordningen under vissa förhållanden få rättsverkningar mot personer som inte uttryckligen accepterat skiljebundenhet. Exempelvis kan en aktieägarmajoritet genom att ändra i bolagsordningen, binda en minoritetsaktieägare till en skiljeklausul och således tvinga in denne i eventuell tvist med bolaget i en skiljeprocess.¹⁹² Därutöver finns det, som konstaterat ovan, argument för att en skiljeklausul i en bolagsordning kan vara tillämplig på tvister som inte är helt skiljedomsrättsliga. Lindskog menar därför att föreskrifter som innebär att processen ska genomföras på annat sätt än vad som följer av LSF, inte är giltiga.¹⁹³

Även Heuman är skeptisk till sådana föreskrifter. Som exempel nämner han kumulationsföreskrifter¹⁹⁴ vars syfte är att förebygga risken för motstridiga domar i bland annat tvister om klander av bolagsstämmobeslut, men hans resonemang torde i viss utsträckning vara applicerbart även på interventionsföreskrifter. Heuman framför att det finns en risk för att en aktieägare gentemot ett större bolag troligtvis med framgång kan hävda att föreskriften är oskäligen enligt 36 § AvtL. Lösningen är därför att införa en kostnadsreglering i bolagsordningen där det framgår att bolaget, på samma

¹⁹¹ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3.

¹⁹² Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.1, not 835.

¹⁹³ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.4.

¹⁹⁴ Med andra ord föreskrifter som möjliggör sammanslagning av flera skiljeförfaranden i ett skiljeförfarande.

sätt som när ett publikt bolag infört skiljeklausul i bolagsordningen¹⁹⁵, svarar för kostnaderna för skiljemännen vid denna typ av tvist.¹⁹⁶

Orehall diskuterar också möjligheten att införa en interventionsföreskrift i bolagsordningen. Han framför att det är oklart om det är möjligt att införa en sådan föreskrift eftersom tvisten, i fall när intervenienten ansluter sig till samma sida som bolaget, anses röra aktieägare mot aktieägare i stället för aktieägare och bolag. Orehall ställer sig nämligen tveksam till om ABL tillåter en sådan extensiv föreskrift i bolagsordningen eftersom 7 kap. 54 § ABL endast tillåter tvister mellan bolaget och de i lagrummet uppräknade interna rättssubjekten.¹⁹⁷ Jag vill dock hävda att detta ändå inte ställer till något problem. En självständig intervenient intar förvisso en ställning som part, men på endera tvisteparts sida och framför allt *i förhållande till intervenienten*. Högsta domstolen har uttalat i NJA 1982 s. 10 att ställningen som part avser de processuella befogenheter som intervenienten ska tillerkännas och att den inte går att likställa med en formell ställning som part.¹⁹⁸ En talan mot en skiljepart kan således inte utsträckas till att avse även en självständig intervenient eftersom denne inte är en part i formell mening. Tvisten får således fortsatt anses vara mellan bolaget och den klandrande aktieägaren, trots att det i praktiken är en aktieägare som driver stor del av processen på bolagets sida. På samma sätt som Högsta domstolen ansåg att tvisten i NJA 1982 s. 10 var mellan käre och dödsboet och inte käre och bröstarvinge, i situationen när bröstarvingen var självständig intervenient på dödsboets sida.

Det torde emellertid inte vara säkert att det är möjligt att i bolagsordningen föreskriva en rätt till intervention, mot bakgrund av de invändningar som Heuman och Lindskog anför ovan. Detta aktualiserar frågan huruvida det över huvud taget bör krävas samtycke för intervention i en tvist om klander av bolagsstämmobeslut som handläggs i skiljeförfarande, när skiljebundenheten grundas på en giltig skiljeklausul i bolagsordningen.

5.3.4 Intervention i tvist om klander av bolagsstämmobeslut
Orehall har behandlat frågan om hur kontradiktion upprätthålls i klandertvister avseende bolagsstämmobeslut som resulterat i ett styrelseval, när skiljeavtalet är en skiljeklausul i bolagsordningen. I det sammanhanget berör han även interventionsrätt i skiljeförfarande. Han utgår från att någon sådan rätt inte föreligger. Till stöd för denna utgångspunkt hänvisar han bland annat till Heumans resonemang, där möjligheten till intervention i skiljeförfarande utesluts på grund av partsautonomin och avsaknaden av beaktansvärda tredjemansintressen.¹⁹⁹ Orehall diskuterar dock inte närmare

¹⁹⁵ Se 7 kap. 60 § ABL.

¹⁹⁶ Se Heuman (1999) s. 173 f.

¹⁹⁷ Se Orehall (2025) s. 698.

¹⁹⁸ Ståndpunkten bekräftas av Högsta domstolen även senare i NJA 2004 s. 836.

¹⁹⁹ Se ovan i avsnitt 4.2–4.3.

om just klandertvister avseende bolagsstämmobeslut skulle kunna motivera ett avsteg från denna utgångspunkt.²⁰⁰ Hans framställning ger därmed intrycket av att någon sådan möjlighet inte aktualiseras.

I en äldre framställning berör Nial delvis frågan om interventionsrätt i tvister om klander av bolagsstämmobeslut som prövas genom skiljeförfarande med stöd av en skiljeklausul i bolagsordningen, från ett annat perspektiv. Han framhöll att ett tillerkännande av interventionsrätt för övriga aktieägare i denna typ av tvist, undanröjer invändningen att dessa saknar likvärdiga möjligheter att tillvarata sina intressen. Som invändning mot interventionsrätt i skiljeförfarande lyfter han att aktieägare kan göra gällande att de har sämre möjlighet att få kännedom om ett skiljeförfarande än en domstolsprocess. Samtidigt menade Nial att motsvarande insynsproblem även kan uppstå i allmän domstol, exempelvis genom strategiska forumval. Nial uteslöt därför inte, till skillnad från Orehall, att interventionsrätt kan förekomma i skiljeförfarande i denna specifika tvist, även om han poängterade att frågan – likt idag – var outredd.²⁰¹ Det är oklart om Nial förespråkade eller accepterade en generell interventionsrätt i skiljeförfarande, eller om han endast ansåg att det borde finnas intervention i tvister om klander av bolagsstämmobeslut. I avsaknad av tydligare uttalanden finns det därför inte skäl att tolka hans resonemang som generellt tillämpligt på skiljeförfarande.

I senare doktrin är Lindskog, så vitt jag vet, den enda som uttryckligen förespråkade en särskild interventionsordning för klandertvister avseende bolagsstämmobeslut som prövas genom skiljeförfarande. Genom att vidhålla att huvudregeln är att interventionsrätt i skiljeförfarande inte föreligger menar Lindskog nämligen att undantag bör tillåtas i tvister om klander av bolagsstämmobeslut, när skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen.

Enligt Lindskog bör följande ordning gälla för klander av bolagsstämmobeslut som prövas i skiljeförfarande: (i) att enspårsordning ska gälla så att parallella eller successiva förfarande rörande samma bolagsstämmobeslut inte ska kunna inledas, (ii) taleberättigade aktieägare som inte deltar i klandertvisten ska ha tillräcklig kännedom om processen, och (iii) varje aktieägare ska ha rätt att intervensera på valfri sida.²⁰²

Avseende (i) medger Lindskog att det finns flera taleberättigade och att enspårsordning innebär att den som påkallar skiljeförfarande först får en initiativfördel eftersom denne väljer skiljemän. Enspårslösningen leder således till ett ökat incitament att påkalla skiljeförfarande först. Det påtalas dessutom att det i förarbetena utgått från att flera klanderprocesser beträffande samma bolagsstämmobeslut ska kunna förekomma. Lindskog

²⁰⁰ Se Orehall (2025), se nedan i avsnitt 5.4.3.

²⁰¹ Se Nial (1934) s. 115.

²⁰² Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3.

menar emellertid att enspårsordning är nödvändig eftersom eventuellt upphävande eller ändring av bolagsstämmobeslutet träffar alla aktieägare.²⁰³

Beträffande (ii) framhåller Lindskog att det i skiljeprocessen inte föreligger notoritet²⁰⁴. I skiljenämndens behörighetsprövning bör således skiljenämnden säkerställa att alla aktieägare har underrättats om klandertalan. I de fall parterna inte visar att aktieägarna fått kännedom om processen bör processen, enligt Lindskog, avslutas genom en negativ behörighetsdom.²⁰⁵

Till skillnad från Lindskogs tidigare resonemang²⁰⁶ menar han dessutom att en interventionsrätt ska finnas i klandertvister avseende bolagsstämmobeslut (iii). Lindskog gör en viktig distinktion mellan, å ena sidan, tredje mans generella möjlighet att intervensera i skiljeförfarande och, å andra sidan, aktieägars intervention i klander av bolagsstämmobeslut. I det senare menar han att varje aktieägare är skiljebunden i förhållande till såväl bolaget som alla andra aktieägare. Det rör sig således inte om en intervention av tredje man.²⁰⁷

Ett felaktigt avslag på en interventionsansökan i en klandertvist om ett bolagsstämmobeslut utgör enligt Lindskog dels ett handläggningsfel, dels ett behörighetsöverskridande. Genom att avslå en sådan begäran utestänger skiljenämnden någon som bör ha möjlighet att delta i förfarandet och gör sig därigenom obehörig att avgöra tvisten; ett sådant klanderfel är av arten att inverkanekravet bör presumeras uppfyllt. Den som begärt intervention är därför klanderberättigad trots att han inte är skiljepart.²⁰⁸ Även övriga aktieägare bör emellertid anses klanderberättigade, eftersom de kan ha avstått från att begära intervention med anledning av avslagsbeslutet.²⁰⁹ På samma sätt utgör emellertid ett felaktigt bifall av en tredje mans interventionsansökan ett handläggningsfel och behörighetsöverskridande. Skiljenämnden behöver nämligen enligt kontradiktionsprincipen pröva intervenientens processhandlingar, vilket denne, enligt Lindskog, inte är behörig att göra i dessa fall.²¹⁰

Endast med ovan förklarad ordning menar Lindskog att den för associationsrätten nödvändiga regeln i 7 kap. 52 § ABL om att en dom som upphäver eller ändrar ett bolagsstämmobeslut gäller även för de aktieägare

²⁰³ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 856; jfr 7 kap. 52 § ABL och Heuman (1999) s. 173.

²⁰⁴ En omständighet är notorisk om den är allmänt veterlig, jfr Lindell (2007) s. 52 och 61.

²⁰⁵ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 857.

²⁰⁶ Se ovan i avsnitt 4.2–4.3.

²⁰⁷ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 859.

²⁰⁸ Jfr NJA 2017 s. 981 där en aktieägare som utan laglig grund strukits i aktieboken gavs rätt att föra talan mot bolagsstämmobeslut.

²⁰⁹ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3, se även not 859.

²¹⁰ Se Lindskog (2026) p. III, 0–5.2.3, se även not 2434.

som inte initierat förfarandet kan försvaras.²¹¹ I förarbetena till ABL bekräftar dessutom lagstiftaren att rättskraften som följer av 7 kap. 52 § ABL ska gälla oavsett om klanderfrågan avgjorts av allmän domstol eller genom skiljeförfarande.²¹² Även i förarbetena till LSF framgår att dessa specialbestämmelser i ABL gäller framför mera allmänna stadganden i LSF.²¹³ Trots att utgångspunkten är att skiljedomar inte binder tredje män så är uttalandena i förarbetena i dessa delar okontroversiella. Den nämnda regleringen med utvidgad rättskraftverkan för alla aktieägare är nämligen direkt nödvändig för att bolaget ska kunna operera på ett effektivt och verksamt sätt. Detta gäller naturligtvis oberoende om bolagsstämmobeslutet upphävs eller ändras genom en skiljedom eller en dom från allmän domstol.

Det förhållandet att en klanderdoms rättskraft omfattar samtliga aktieägare talar således starkt för att det bör finnas en ordning där tredje man på ett adekvat sätt kan tillvarata sitt intresse, eventuellt på det sätt som Lindskog beskriver. Att utrymmet för tredje man att inträda i ett skiljeförfarande typiskt sett är mycket begränsat, i vart fall utan parternas samtycke, har sin förklaring i att skiljedomar som utgångspunkt inte binder tredje man. Tredje mans intresse av en materiell prövning får därmed i normalfallet stå tillbaka för partsautonomin. I de situationer som här aktualiseras, där tredje man faktiskt omfattas av domens rättskraft, talar däremot starka skäl för att det skiljedomsrättsliga förfarandet bör utformas eller modifieras med större hänsyn till tredje mans intressen.

Utöver vad som tidigare diskuterats får tvister om klander av bolagsstämmobeslut även i andra hänseenden framstå som ett särpräglat fall. Ekelöfs princip, som bekräftats i både Högsta domstolens praxis och i doktrin, utgår från att självständig interventionsrätt kan uteslutas i tvister som är materiellt förlikningsbara på ett sätt som är förpliktigande för tredje man.²¹⁴ Som konstaterats ovan innebär detta att principen i praktiken sätter stopp för, eller åtminstone starkt begränsar, möjligheten att intervensera i skiljeförfarande. Detta följer av att skiljetvister i regel ska vara materiellt förlikningsbara.²¹⁵ Eftersom klander av bolagsstämmobeslut utgör ett lagstadgat undantag från kravet på förlikningsbarhet utesluts tvisten inte från den självständiga interventionens tillämpningsområde. Ekelöfs princip kan i stället ge visst stöd för att intervention i tvisten är mer befogat än i övriga skiljetvister, eftersom avgörandet i tvisten träffar tredje man trots att parterna i tvisten inte har förfogande rätt över tredje mans rättsställning.

5.4 Särskilt om Högsta domstolens bedömning i

²¹¹ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3.

²¹² Se prop. 1997/98:99 s. 128.

²¹³ Se prop. 1998/99:35 s. 63 f. och 212; SOU 1994:81 s. 90.

²¹⁴ Se ovan i avsnitt 3.4.2. Jfr NJA 1985 s. 466; NJA 1993 s. 350; Westberg (2000) s. 650 och Nordh och Lindblom (2003) s. 241.

²¹⁵ Se ovan i avsnitt 3.4.3.

NJA 2015 s. 466

År 2015 prövade Högsta domstolen ett fall som handlade om huruvida ett internt rättssubjekt skulle tillåtas intervensera i en tvist om klander av ett påstått bolagsstämmobeslut som resulterat i ett nytt styrelseval. I det aktuella fallet prövades tvisten av allmän domstol. Högsta domstolen gjorde dock flera principiellt intressanta överväganden om klander av bolagsstämmobeslut, vilket gör rättsfallet relevant även vid besvarandet av uppsatsens frågeställningar.

5.4.1 Omständigheterna i fallet

Under sommaren 2012 hölls ett möte som betecknades som extra bolagsstämma. Vid tidpunkten för bolagsstämman var A registrerad som styrelseledamot och B som styrelsesuppleant samt verkställande direktör. C var registrerad som särskild delgivningsmottagare.

Vid denna påstådda extra bolagsstämman deltog enbart D, som uppgav sig representera det utländska bolaget E, samt F. Enligt det upprättade protokollet hade man inför mötet utrett ägarförhållandena i Bolaget och kommit fram till att bolaget E var ensam aktieägare. Med hänvisning till detta beslutades att A skulle entledigas från sitt uppdrag som styrelseledamot och B från sitt uppdrag som styrelsesuppleant, samtidigt som de skulle ersättas av en ny styrelse bestående av D som styrelseledamot och F som styrelsesuppleant.

Den nya styrelsens sammansättning anmäldes till Bolagsverket. Registreringen sköts dock upp eftersom en domstolsprocess inleddes rörande stämmans giltighet.

Kort därefter väckte nämligen A tillsammans med bolaget G talan mot Bolaget vid tingsrätten. De hävdade att aktierna i själva verket ägdes av G och ett annat bolag med hälften vardera och att det aktuella mötet därför inte kunde betraktas som en behörig bolagsstämma. De begärde att domstolen i första hand skulle fastställa att beslutet utgjorde en nullitet, i andra hand att beslutet skulle undanröjas.

Tingsrätten utfärdade stämning och delgav B och C. Bolaget medgav i svaromål, undertecknat av B, käromålet i dess helhet. Därefter inkom emellertid ytterligare ett svaromål från bolaget E, genom D och F, där talan bestreds. D och F ansåg sig ha rätt att agera för Bolagets räkning. För de fall tingsrätten skulle anse att B fortfarande var behörig företrädare, begärde D och bolaget E att i stället få delta i processen som självständiga intervenienter.

5.4.2 Högsta domstolens bedömning

Högsta domstolen inleder med att konstatera att ett bolagsstämmobeslut kan angripas genom en klandertalan om beslutet inte har tillkommit i behörig ordning eller på annat sätt strider mot ABL enligt 7 kap. 50 § ABL. ABL

saknar emellertid bestämmelser som tar sikte på fall där ett besluts giltighet angrips med hänvisning till att beslutet fattats vid en sammankomst som inte kan anses utgöra en bolagsstämma.²¹⁶

Högsta domstolen kommer fram till att det finns två möjliga lösningar. Antingen kan frågan om huruvida en sammankomst ska anses utgöra en bolagsstämma betraktas som liggande utanför den associationsrättsliga regleringen, vilket innebär att en fastställsetalan kan föras av den som vill få beslutet fastställt. Alternativt kan aktiebolagets regler om nullitet i viss utsträckning tillämpas analogt.²¹⁷

Högsta domstolen går på den senare lösningen. Skälen är att det dels är svårt att skilja mellan fall där bolagsstämmobeslutet är behäftat med nullitet och fall där det över huvud taget inte är fråga om ett bolagsstämmobeslut, dels att reglerna i ABL om klander anses närliggande det aktuella problemet och tillhandahåller lösningar på de praktiska problem som denna typ av talan kan medföra.²¹⁸

Eftersom beslutet mot vilket talan förs innebar ett val av ny styrelse behöver Högsta domstolen emellertid först ta ställning till vem som företräder bolaget i processen. Här anses kontradiktionsprincipen, det vill säga att de två sidornas ståndpunkter blir framförda och bemötta, få särskild betydelse.

Utgångspunkten är till följd av NJA 2008 s. 796 att när ett styrelseval skett vid sammankomst som inte är bolagsstämma eller när det föreligger nullitetsfel, så är styrelsevalet overksam. Följaktligen är den ”gamla styrelsen” behörig under tiden oklarhet kring styrelsevalet föreligger. Högsta domstolen framför dock problematiken i att den gamla styrelsen, i detta fall svarandesidan, och kändandesidan i dessa fall företräds av personer som utsetts av samma ägargruppering. Risker är således att kontradiktionen sätts ur spel och att beslutet inte blir materiellt prövat. En möjlig lösning är således att den ”nya styrelsen” företräder bolaget.²¹⁹

I det fall den nya styrelsen företräder bolaget och beslutet om valet av den nya styrelsen bedöms ogiltig kommer bolaget som förlorande part att drabbas av rättegångskostnadsansvar. Ordningen anses olämplig eftersom kostnadsansvaret i detta fall bör bäras av annan.²²⁰

Högsta domstolen finner därför att intervention utgör den mest ändamålsenliga ordningen. På samma grund som ovan anses även 7 kap. 52 § ABL – enligt vilken en dom som upphäver eller ändrar ett

²¹⁶ Se NJA 2015 s. 466 p. 8–9.

²¹⁷ Se NJA 2015 s. 466 p. 10.

²¹⁸ Se NJA 2015 s. 466 p. 11.

²¹⁹ Se NJA 2015 s. 466 p. 17–20.

²²⁰ Se NJA 2015 s. 466 p. 22.

bolagsstämmobeslut får rättskraftsverkan mot samtliga aktieägare – vara analogt tillämplig i fallet. Den aktuella interventionen bedöms följaktligen som självständig. Vid självständig intervention på svarandesidan kommer intervenienten, vid förfång, ensamt stå för kändesidans rättegångskostnader i de fall endast intervenienten men inte svaranden motsätter sig förd talan. Så torde vara fallet om den gamla styrelsen representerar bolaget. Denna ordning medför att intervenienten, i stället för bolaget, står kostnadsrisken i tvisten samt att kontradiktion upprätthålls.²²¹

Högsta domstolen framhåller vidare att det vid handläggningen av denna typ av tvist finns särskild anledning att beakta att den kommande domens rättskraft omfattar samtliga aktieägare och inte enbart processens parter. Domstolen menar därför att tingsrätten, trots att det rör sig om ett dispositivt tvistemål, har att säkerställa att aktieägarna ges möjlighet att tillvarata sina intressen. Tvistens särskilda karaktär anses därmed motivera ett visst inslag av officialprövning.²²²

Enligt Högsta domstolen är det tillräckligt att kontradiktionen säkerställs genom att aktieägarna, samt de som gör anspråk på att vara aktieägare, får kännedom om processen. Om exempelvis den gamla styrelsen företräder bolaget och genom svaromål medger klandertalan, såsom skedde i det aktuella fallet, ska övriga aktieägare, inklusive de aktieägare som står bakom den nya styrelsen, underrättas även om detta, utöver att ges skälig tid att intervenera i processen.²²³

Den sista frågan som Högsta domstolen behöver ta ställning till är ifall D, som enligt det angripna beslutet har utsetts till styrelseledamot, får intervenera i processen. Frågan besvaras, av skäl som saknar relevans i uppsatsen, nekande.²²⁴

5.4.3 Kommentar till domen

Enligt Högsta domstolen är det den tidigare styrelsen som är behörig att företräda bolaget i en klandertvist avseende ett bolagsstämmobeslut om att utse en ny styrelse, när tvisten handläggs i allmän domstol. Högsta domstolen motiverade detta med att kravet på kontradiktion inte åsidosattes, eftersom övriga aktieägare hade möjlighet att intervenera till stöd för bolaget. Högsta domstolen ansåg dessutom att denna typ av klandertvist, på grund av dess utvidgade rättskraftsverkan enligt 7 kap. 52 § ABL, fordrar visst inslag av officialprövning. En domstol som prövar en tvist om klander av bolagsstämmobeslut har alltså en skyldighet att säkerställa att tredje man ges möjlighet att tillvarata sina intressen i tvisten. Avgörandet behandlar visserligen inte motsvarande situation i skiljeförfarande, men Högsta

²²¹ Se NJA 2015 s. 466 p. 25–27.

²²² Se NJA 2015 s. 466 p. 31.

²²³ Se NJA 2015 s. 466 p. 31.

²²⁴ För den intresserade, se NJA 2015 s. 466 p. 32–36.

domstolens resonemang om representationsfrågan och tredjemansintresset ger uttryck för principiella överväganden som inte nödvändigtvis behöver vara begränsade till allmän domstolsprocess. Dessa överväganden bör därför kunna tillmätas viss relevans även vid bedömningen i skiljeförfarande.

I en skiljerättslig kontext aktualiseras emellertid ytterligare dimensioner. Frågan om huruvida interventionsrätt ska tillerkännas aktieägare får här direkt inverkan på hur kravet på kontradiktion kan upprätthållas. Om intervention tillåts kan detta tala för att den tidigare styrelsens representationsrätt består, i linje med Högsta domstolens resonemang. Om interventionsrätt däremot inte erkänns, uppstår ett mer komplext läge där frånvaron av tredje mans deltagande kan påverka bedömningen av vem som bör företräda bolaget. Vilken av ordningarna som väljs får således inte endast processuella konsekvenser, utan är därutöver avgörande för hur representationsfrågan bör lösas i klandertvister som rör beslut om tillsättande av ny styrelse.

Orehall, som har kommenterat domen och gjort ett försök att besvara hur situationen ska tolkas i förhållande till skiljemannarätten har, som nämnt ovan, utgått från att det troligtvis inte finns någon interventionsrätt i skiljeförfarande.²²⁵ Orehall framhåller att det inte är möjligt att helt utesluta rätten till intervention samtidigt som han anför att det inte bör vara kontroversiellt att bedöma att den eventuella interventionsmöjligheten är oerhört liten. Frågan som han då ställer är, förutsatt att det inte finns någon interventionsrätt i ett skiljeförfarande vars skiljeavtal är en föreskrift i bolagsordningen; är det då verkligen den gamla styrelsen som företräder bolaget i ett skiljeförfarande om klander av bolagsstämmobeslutet?²²⁶

Orehall anser mot bakgrund av Högsta domstolens uttalande om att kontradiktionen särskilt ska beaktas att det bör vara den nya styrelsen som företräder bolaget. Han menar att det kostnadsargument som Högsta domstolen framfört inte borde göra sig gällande i samma utsträckning i det fall intervention utesluts.²²⁷ Resonemanget är rimligt, men det bör problematiseras att det inom skiljemannarätten finns begränsat stöd för att kontradiktionsprincipen går utöver att skiljeparterna får framföra och bemöta sina och varandras ståndpunkter.²²⁸ Synsättet att den materiella prövningen åsidosätts när sidorna inte har motstående intressen, har i stället, i motiven till LSF, fått ge vika för parternas dispositionsrätt och förfarandets snabbhet.²²⁹ Att Högsta domstolen menar att kontradiktion och materiell prövning av talan

²²⁵ Se Orehall (2025) s. 695 och 699.

²²⁶ Se Orehall (2025) s. 697 f.

²²⁷ Se Orehall (2025) s. 701.

²²⁸ Jfr 24 § LSF. Jfr också Heuman (2003/04) s. 159. Se även Lindell (2007) s. 179 f., där det framgår att den kommunikationsprincip som kommer till uttryck i 24 § LSF har ett snävtare tillämpningsområde än den kontradiktoriska principen i domstolsprocessen. Av lagtexten följer vidare att skiljenämnden endast är skyldig att kommunicera material till *part* i målet som tillförts nämnden av motpart eller annan.

²²⁹ Se prop. 1998/99:35 s. 151.

är faktorer som särskilt ska beaktas behöver därför inte nödvändigtvis utsträckas och gälla för en motsvarande situation i skiljeförfarandet.

Eftersom en klandertvist om bolagsstämmobeslut enligt 7 kap. 52 § ABL är bindande för samtliga taleberättigade, även när tvisten prövas i skiljeförfarande, bör tredje mans intresse av att kunna bevaka sin rätt emellertid tillmätas särskild betydelse även i skiljeförfarande. Högsta domstolens resonemang om behovet av att säkerställa att tredje man ges möjlighet att tillvarata sina intressen får nämligen anses vara kopplade till klander av bolagsstämmobesluts särpräglade rättskraftverkningar och får därför anses ha viss relevans även när tvisten prövas i skiljeförfarande. Även om resonemanget utvecklades inom ramen för en domstolsprocess framstår de bakomliggande hänsynen som nära knutna till själva tvisttypen och dess rättsverkningar, snarare än till valet av tvistlösningsform. Om interventionsrätt inte tillåts tillgodoses detta intresse mest ändamålsenligt genom att den nya styrelsen företräder bolaget, i enlighet med vad Orehall har framhållit.

Att bolaget bör representeras av den nya styrelsen i dessa situationer motiveras ytterligare av de konsekvenser som riskerar att uppstå om den gamla styrelsen skulle företräda bolaget i ett skiljeförfarande, i de fall interventionsrätt saknas. Precis som Orehall framför kommer aktieägare som står bakom såväl den nya som den gamla styrelsen att ha mycket att vinna på att vara först med att påkalla en fastställsetalan respektive en klandertalan om bolagsstämmobeslutets riktighet. Den som stämmer först kan i sin tur förhindra en ny process genom lis pendens. Principer som lis pendens och res judicata gäller nämligen generellt i ett skiljeförfarande på samma sätt som i allmän domstol. En skiljenämnd ska emellertid inte beakta dessa principer ex officio och i en klandertalan mellan en aktieägare och den gamla styrelsen torde ingen av parterna ha intresse att invända om principerna. Inte heller torde någon av parterna, aktieägare bakom nya styrelsen och gamla styrelsen, invända om lis pendens i en fastställsetalan eftersom aktieägaren bakom nya styrelsen troligtvis inte har kännedom om en pågående klandertalan. Risken för motstridiga domar är således hög.²³⁰ Sammantaget kommer ordningen där den nya styrelsen företräder bolaget mest troligt att motverka en ordning där principerna om lis pendens och res judicata åsidosätts eftersom båda motstående intressen företräds i tvisten – om än med en kostnadsrisk. Framför allt förebyggs risken för att den gamla styrelsen medger en klandertalan utan att representanter för den nya styrelsen givits möjlighet att bevaka sin rätt.

Lindskog har också kort kommenterat NJA 2015 s. 466 men invänt att det scenario som låg till grund för avgörande inte nödvändigtvis omfattas av en skiljeklausul i bolagsordningen, eftersom tvisten i det fallet ytterst rörde en bevisfråga om ett beslut överhuvudtaget hade fattats vid en sammankomst

²³⁰ Se Orehall (2025) s. 702.

som utgav sig för att vara en bolagsstämma. En sådan tvist faller enligt honom utanför det associationsrättsliga regelverket och därmed även utanför bolagsordningens skiljeklausul.²³¹ Lindskogs invändning omfattar dock inte situationer där ett beslut faktiskt har fattats på en bolagsstämma men där dess giltighet angrips genom klandertalan enligt 7 kap. 50 § ABL. I sådana fall rör tvisten ett associationsrättsligt rättsförhållande mellan bolaget och en aktieägare och omfattas därför typiskt sett av en skiljeklausul enligt 7 kap. 54 § ABL.²³² Om en aktieägare i en sådan situation klandrar ett beslut om val av styrelse och tvisten enligt bolagsordningen ska avgöras genom skiljeförfarande aktualiseras således den fråga som Orehall diskuterar, nämligen hur kontradiktionen i förfarandet ska upprätthållas när interventionsrätten i skiljeförfarande är osäker.²³³ Till skillnad från Orehall, som likt Heuman synes utgå från att interventionsrätt normalt inte föreligger i skiljeförfarande, menar Lindskog, som bekant, att klandertalan avseende bolagsstämmobeslut med stöd av en enligt ABL giltig skiljeklausul, bör handläggas genom skiljeförfarande på i huvudsak motsvarande sätt som i domstol. Med andra ord ska aktieägare, i dessa situationer, ha rätt att intervensera.²³⁴ Enligt Lindskogs synsätt lär högst troligt de resonemang som Högsta domstolen förde i målet, vara tillämpliga på motsvarande situation i skiljeförfarande, nämligen att den gamla styrelsen företräder bolaget.

²³¹ Se ovan i avsnitt 5.3.1.

²³² Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3 not 859.

²³³ Se Orehall (2025) s. 695.

²³⁴ Se Lindskog (2026) p. I, 0–7.1.3.

6 Avslutande reflektioner

6.1 Inledning

Huvudregeln i skiljeförfarande är att interventionsrätt inte föreligger. Det huvudsakliga skälet till detta är att interventionsrätten inte är kompatibel med den skiljerättsliga principen om partsautonomi. Därutöver anses det inte finnas något berättigat tredjemansintresse i skiljetvister eftersom dessa tvister som utgångspunkt är förlikningsbara. Eftersom skiljetvister är förlikningsbara anses en självständig interventionsrätt, med hänsyn till dess begränsade tillämpningsområde, dessutom i praktiken utesluten i ett stort antal tvister.²³⁵ Trots detta finns det situationer där det kan argumenteras för att ett avsteg från huvudregeln bör göras.

6.2 Under vilka förutsättningar tillåts en interventionsrätt?

6.2.1 Samtycke och förbehåll

Mot bakgrund av ovan aktualiseras frågan i vilken utsträckning ett avtalat undantag från huvudregeln, att intervention inte är tillåten, kan godtas inom skiljeförfarande. Även om tredje mans intresse av att tillvarata sin rätt i vissa fall kan tala för en interventionsordning, får detta intresse typiskt sett underordnas principen om partsautonomi och skiljeförfarandets effektivitet. Det kan inte bortses från att skiljeförfarande utgör en alternativ tvistlösningsform som parterna genom avtal valt i stället för allmän domstol. Eftersom huvudregeln om att intervention inte tillåts i huvudsak vilar på partsautonomin, följer samtidigt att skiljeparterna i princip bör kunna bestämma om intervention ska tillåtas eller inte. Att skiljerättsliga principer, särskilt partsautonomin, i normalfallet utesluter en *rätt* för tredje man att inträda innebär således inte att parterna är förhindrade att genom samtycke medge ett sådant inträde.

Utöver parternas samtycke borde emellertid även skiljemännens samtycke krävas. Tvisten kommer i och med partsinträdet att utvidgas, partsställningen delvis förändras och tidsramen sannolikt fördröjas. Skiljemännens uppdrag kommer därigenom att förändras och, ifall interventionsrätten inte redan reglerats i skiljeavtalet, att falla utanför skiljenämndens behörighet enligt skiljeavtalet.

I diskussionen om skiljeavtals utsträckning vid singular- och universalsuccession har det hävdats att skiljemännen kan göra gällande att de inte åtagit sig att avgöra en tvist där förvärvaren av rättigheten är part, eftersom förvärvaren inte uttryckligen omfattas av skiljeavtalet. Skälen för att

²³⁵ Jfr Ekelöfs princip ovan, avsnitt 3.4.2 och 3.4.3.

en skiljenämnd motsätter sig att förvärvaren inträder som part i skiljeförfarandet kan exempelvis vara att förvärvaren inte kan lämna fullgoda ekonomiska garantier eller godtagbara förskottsbetalningar för skiljemannakostnaderna.²³⁶ Motsvarande resonemang bör definitivt kunna tillämpas vid intervention. Dessutom torde skiljeförfarandets omfattning och ram förändras i och med inträdet, i vart fall om intervenienten inte omfattas av skiljeavtalet, vilket också talar för att skiljenämndens samtycke till interventionen krävs. Skiljenämnden har nämligen bara åtagit sig att pröva tvisten mellan parterna som omfattas av skiljeavtalet.

Utöver kostnadsaspekter och att processens ram förändras utgör tidsaspekten en faktor vid skiljemännens bedömning av om intervention ska tillåtas. Av förarbetena till LSF framgår att effektivitet och snabbhet utgör centrala och ofta överordnade hänsyn inom skiljeförfarandet, inte minst som ett av de bärande skälen till att parter väljer skiljeförfarande framför domstolsprocess.²³⁷ Detta kommer även till uttryck i att skiljenämnden i vissa situationer kan avvisa exempelvis ett nytt yrkande med hänvisning till tidsaspekten, särskilt när parterna avtalat om en tidsfrist för skiljedomen.²³⁸ Samma hänsyn gör sig gällande i fråga om intervention, där utrymmet för inträde torde kunna begränsas om det riskerar att medföra betydande fördröjning av förfarandet.

Tidsaspektens framträdande betydelse i skiljeförfarandet talar således för att möjligheten till intervention även i detta hänseende begränsas. Skiljenämnden får därför anses ha ett visst utrymme att avslå intervention när ett inträde skulle motverka förfarandets effektivitet eller annars fördröja processen på ett betydande sätt.

Vid sidan av dessa aspekter aktualiseras frågan om samtyckets utformning och räckvidd, det vill säga om parternas samtycke kan ges generellt i ett skiljeavtal eller om skiljemännen kräver ett uttryckligt samtycke avseende den specifika interventionssökanden. Bedömningen antas här i stor utsträckning bero på den eventuella föreskriftens utformning och omfattning. Å ena sidan kan skiljeförfarandets särart, med dess delvis begränsade rättssäkerhetsgarantier, tala för en restriktiv hållning när skiljeparternas uttryckliga samtycke i det enskilda fallet saknas. Särskilt kan otydlig reglering av kostnadsansvaret i förhållande till samtliga berörda parter tala för att en interventionsföreskrift inte tillmäts full verkan. Å andra sidan kan det hävdas att en sådan restriktivitet riskerar att komma i konflikt med principen att avtal ska hållas och partsautonomin, i den mån parterna har avtalat om att intervention ska vara möjlig.

²³⁶ Se Heuman (1987) s. 253.

²³⁷ Se SOU 1994:81 s. 277; prop. 1998/99:35 s. 266.

²³⁸ Se Heuman (1999) s. 430; Olsson och Kvart (2000) s. 105.

Förutsatt att föreskriften i skiljeavtalet accepteras, vilket bör vara utgångspunkten med hänsyn till skiljeförfarandets avtalsrättsliga grund, krävs det sannolikt inte att parterna inväntar skiljenämndens samtycke till partsinträdet. Skiljenämndens befogenhet omfattar onekligen det som omfattas av skiljeavtalet. Detta torde i vart fall gälla ifall kostnadsaspekten är reglerad på ett tillfredsställande sätt.

Huruvida det är möjligt att införa en föreskrift i den skiljeklausul som införts i bolagsordningen är inte helt klart. Här behöver det framhållas att de interna rättssubjekt som omfattas av skiljeklausulen i bolagsordningen inte alltid har full insikt om dess innebörd, även om de förväntas ha det. Framför allt kan det ifrågasättas i vilken utsträckning de faktiskt har bundit sig till klausulen genom en helt frivillig disposition. Som problematiserats ovan, kan nämligen en aktieägarmajoritet, mot aktieägarminoritetens vilja, införa skiljeklausulen i bolagsordningen och således tvinga in aktieägarminoriteten i ett skiljeförfarande.

Det är således möjligt att ett förbehåll om intervention i bolagsordningen bedöms som skäligt, men även en motsatt bedömning framstår som rimlig. Som framhållits ovan är det sannolikt att denna bedömning varierar beroende på skiljenämnd, den konkreta situationen och förbehållets utformning. Klart är emellertid att förbehållets skälighet påverkas av om fördelningen av kostnaderna i skiljeförfarandet har reglerats på ett sätt som är mer fördelaktigt för den formellt svagare parten.

Om vi utgår från att det är möjligt att införa en interventionsföreskrift i skiljeklausulen i bolagsordningen innebär det dock inte nödvändigtvis att bolag i praktiken är tillräckligt förutseende för att införa en sådan reglering. Frågan om intervention kan därmed återigen bli beroende av samtycke från parterna och skiljemännen i det enskilda skiljeförfarandet. Ett sådant samtycke torde sällan ligga i båda parternas intressen samtidigt, varför möjligheten till intervention i de flesta fall framstår som mycket begränsad.

Frågan är därför ifall det verkligen bör krävas samtycke från parterna i en klandertvist om ett bolagsstämmobeslut eller ifall en interventionsrätt i denna typ av tvist ska vara möjlig i även när dessa prövas i skiljeförfarande.

6.2.2 Icke förlikningsbara tvister

För att en tvist ska få prövas genom skiljeförfarande krävs det som konstaterat ovan att tvisten är skiljedomsmässig, med andra ord förlikningsbar. Klander av bolagsstämmobeslut är däremot generellt en icke förlikningsbar tvist. Trots detta anses den skiljedomsmässig när den har stöd i en lagenlig skiljeklausul i bolagsordningen.²³⁹ Att klander av stämmobeslut ska kunna avgöras i

²³⁹ Se ovan i avsnitt 5.3.2.

skiljeförfarande är således den rådande åsikten och mest troligt motivet bakom regleringen i ABL.

Det faktum att 7 kap. 50 § ABL, möjligheten till att klandra ett bolagsstämmobeslut, uttryckligen nämns i 7 kap. 54 § ABL är enligt min uppfattning det starkaste argumentet för att klander av bolagsstämmobeslut ska omfattas av en skiljeklausul i bolagsordningen. Formuleringen i lagrummet talar alltså för att lagstiftaren gjort ett uttryckligt undantag från förlikningsbarhetskravet. Det går emellertid inte att komma ifrån att den beskrivna situationen, där klander av bolagsstämmobeslut får prövas genom skiljeförfarande, är ett tydligt avsteg från skiljedomsmässigheten enligt 1 § LSF.

Det framstår mot denna bakgrund som problematiskt att lagstiftaren inte belyst den bristande förlikningsbarheten samt risken för att klandertvisten inte prövas materiellt, i motiven till bestämmelsen. Det framhålls nämligen i förarbetena att rättskraftsverkan enligt 7 kap. 52 § ABL²⁴⁰ gäller både för avgöranden från allmän domstol och för skiljedomar.²⁴¹ Däremot berörs inte att intervention tillåts i allmän domstol och därigenom bidrar till att tredjemansintresset tillgodoses och tvisten prövas materiellt. Lagstiftaren synes därmed inte ha uppmärksammat att klander av bolagsstämmobeslut som prövas i skiljeförfarande kan innebära ett svagare skydd för tredjemansintresset än motsvarande process i allmän domstol.

Det bör i detta sammanhang uppmärksammas att rättssäkerhet och säkerställandet av materiell prövning i motiven till LSF har underordnats förfarandets effektivitet och principen om partsautonomi.²⁴² Dessa förarbetsuttalanden vilar emellertid på en bestämd och, i det ordinära skiljeförfarandets sammanhang, fullt rimlig premiss: att *parterna själva* har valt att hänskjuta sin tvist till skiljeförfarande och att det är *enbart parterna* som träffas av skiljedomens rättskraft. Förarbetenas ståndpunkt att rättssäkerhetsgarantier och kravet på materiell prövning kan underordnas partsautonomi och effektivitetsintresset bygger med andra ord på att de som gör avståndstagandet från rättssäkerhetsgarantierna också är de enda som bär konsekvenserna av detta val.

Just denna premiss brister emellertid i klandertvister om bolagsstämmobeslut som handläggs i skiljeförfarande. Rättskraften av ett avgörande träffar, med stöd av 7 kap. 52 § ABL, samtliga taleberättigade aktieägare, oavsett om de deltagit i förfarandet och oavsett om de ingått något skiljeavtal. Den part som drabbas av ett materiellt felaktigt avgörande är således inte nödvändigtvis densamma som den som uttryckligen valt att underkasta sig skiljeförfarandets begränsade rättighetsgarantier. Övriga aktieägare, som binds av

²⁴⁰ Dåvarande 9 kap. 17 § aktiebolagslagen (1975:1385).

²⁴¹ Se prop. 1997/98:99 s. 128.

²⁴² Se ovan, avsnitt 2.3.

skiljeklausulen i bolagsordningen har inte, på samma sätt som skiljeparter i traditionella skiljeförfaranden grundade på individuella skiljeavtal, själva gjort en frivillig avvägning mellan intresset av materiell riktighet och intresset av snabb och slutlig tvistlösning. De har i bästa fall accepterat en skiljeklausul i bolagsordningen, och i sämsta fall funnit sig i att en aktieägarmajoritet infört den mot deras vilja. Det finns därmed skäl att inte utan vidare låta förarbetenas avvägning slå igenom med full kraft i denna situation. Förarbetenas acceptans av att materiell riktighet underordnas anses motiverad av att rättskraften endast träffar parterna samt den kontraktuella logik som bär upp skiljeförfarandet i dess typiska form: den som väljer skiljeförfarande accepterar dess villkor. När rättskraften däremot drabbar personer utöver skiljeparterna, och när tvisten dessutom saknar reell förlikningsbarhet, förlorar hänvisningen till partsautonomin som legitimeringsgrund sin bärkraft. Det rör sig nämligen om tredje män som inte alltid frivilligt har underordnat sig en reducerad rättssäkerhetsordning men som likväl är bundna av utfallet.

Särskilt talar den bristande förlikningsbarheten vid klander av bolagsstämmobeslut för ett behov av interventionsrätt. Att klandertvister avseende bolagsstämmobeslut inte anses förlikningsbara har som nämnt sin grund i att bolagsstämmobeslut är ett uttryck för ett associationsrättsligt och kollektivt beslutsfattande som ska upprätthållas i enlighet med den associationsrättsliga regleringen. Giltigheten av bolagsstämmobesluten ska därför inte vara möjlig att avgöra mellan två enskilda parter, särskilt inte när övriga aktieägare mot sin vilja utestängs från processen. Det bör därför inte heller vara möjligt för två enskilda parter att genom processuella dispositioner, såsom medgivande av klandertalan, åstadkomma ett utfall som de saknar materiell dispositionsrätt över. En klandertvist om bolagsstämmobeslut utan interventionsrätt kan nämligen i dessa fall komma att likna en otillåten förlikningssituation, i vart fall när den klandrande aktieägaren och bolagets ställföreträdare delar uppfattning om att bolagsstämmobeslutet bör upphävas.

Denna slutsats får visst stöd i Högsta domstolens resonemang i NJA 2015 s. 466, där interventionsrätten ansågs nödvändig för att säkerställa en materiell prövning av klandertalan. Domstolen uttalade vidare att denna typ av tvist, mot bakgrund av dess rättskraftsverkan, har ett behov av viss officialprövning. Det ansågs ankomma på domstolen som prövar klandertvisten, att säkerställa att samtliga aktieägare ges möjlighet att tillvarata sina intressen.²⁴³ Resonemanget tar, som nämnt ovan, sikte på de särdrag som kännetecknar just klandertvister om bolagsstämmobeslut och framstår därför inte som begränsat till processen i allmän domstol. Tvärtom talar mycket för att samma överväganden bör göra sig gällande när tvisten i stället handläggs i skiljeförfarande. Mot denna bakgrund framstår det inte

²⁴³ Se NJA 2015 s. 466 p. 31.

som självklart att de principer som annars begränsar interventionsrätten bör tillämpas med full kraft. En mer nyanserad ordning framstår snarare som nödvändig för att undvika rättssäkerhetsproblem och systematiska spänningar inom associationsrätten. Om lagstiftaren har accepterat att tvisten ska kunna avgöras av skiljemän och samtidigt velat upprätthålla samma rättskraftsordning som i allmän domstol, finns det också skäl att i viss mån låta skiljeförfarandet efterlikna domstolsprocessen, däribland genom att möjliggöra intervention.

Den rådande uppfattningen i doktrin är emellertid att interventionsrätt i skiljeförfarande kan uteslutas. Nial är, bortsett från Lindskog, den enda som resonerar om ett eventuellt behov av interventionsrätt i klandertvister om bolagsstämmobeslut. I övrigt förespråkas i doktrin inga avsteg från huvudregeln att interventionsrätt inte föreligger i skiljeförfarande. Det kan därför hävdas att klandertvisten, när den har sitt stöd i en lagenlig skiljeklausul i bolagsordningen, är skiljedomsässig på samma sätt som övriga skiljedomstvister. Enligt detta synsätt kan det argumenteras för att aktieägare bör nekas interventionsrätt i klandertvister om bolagsstämmobeslut på samma sätt som tredje män i alla andra typer av skiljetvister. De interna rättssubjekten får enligt denna ordning acceptera att införandet av en skiljeklausul i bolagsordningen resulterar i potentiellt minskad rättssäkerhet och materiell prövning vid klander av bolagsstämmobeslut. Denna slutsats är emellertid, som framgår nedan, svår att försvara i förhållande till den specifika situation som uppstår när lagstiftaren kombinerar bristande förlikningsbarhet med utvidgad rättskraft.

Doktrinen utgångspunkt att interventionsrätt kan uteslutas i skiljeförfarande är korrekt i det generella fallet, men missar på ett avgörande sätt vad som utmärker just klandertvister om bolagsstämmobeslut. Lagstiftarens val att i 7 kap. 54 § ABL göra en i grunden icke förlikningsbar tvist skiljedomsässig, kombinerat med rättskraftens utvidgade verkan enligt 7 kap. 52 § ABL, skapar en situation som inte kan hanteras med hänvisning till partsautonomin ensam. En interventionsordning är i denna tvist inte ett undantag från skiljerättens principer, det är en förutsättning för att de ska kunna upprätthållas. I dessa tvister får således partsautonomin ge vika. Om klandertvister tillåts avgöras i skiljeförfarande utan möjlighet för berörda aktieägare att påverka processen riskerar nämligen inte bara deras rättsskydd att försvagas, utan även bolagsstämmobesluts legitimitet i sin helhet.

I detta sammanhang kan det noteras att Heumans ståndpunkt framstår som svårtolkad, eftersom han å ena sidan utesluter interventionsrätt i skiljeförfarande men å andra sidan synes förutsätta att en dom inte bör få rättskraft mot tredje man som nekats inträde i processen, vilket inte går att förena med denna specifika situation där både skiljedomsässigheten och rättskraftsverkan är lagstadgad.

Stöd för min slutsats ges även av Högsta domstolens resonemang i andra situationer där tredjemansintresset är särskilt framträdande och tvistens förlikningsbarhet kan ifrågasättas. I ”Svenska Kredit”²⁴⁴ uttalar domstolen att en borgenär i konkurs inte kan nekas interventionsrätt utan att skiljedomen förlorar sin bindande verkan. Tvistens särdrag i det målet, att rättskraften träffade en vidare krets än skiljeparterna²⁴⁵ och att tvisten saknade obegränsad förlikningsbarhet, är desamma som utmärker klander av bolagsstämmobeslut. Det finns därmed skäl att tolka Högsta domstolens uttalande som ett principiellt ställningstagande för att tredjemansintresset i sådana situationer väger tyngre än partsautonomin. Samt att det kan vara nödvändigt att acceptera interventionsrätt i denna typ av icke förlikningsbara tvister.²⁴⁶

Det bör slutligen klargöras att min slutsats inte innebär att icke förlikningsbara tvister generellt ger upphov till interventionsrätt i skiljeförfarande, en sådan tvist bör som utgångspunkt inte alls prövas i skiljeförfarande. Skälet till att klandertvister om bolagsstämmobeslut motiverar ett undantag är att lagstiftaren i 7 kap. 54 § ABL uttryckligen gjort denna icke förlikningsbara tvist skiljedomsmässig, utan att samtidigt reglera hur tredjemansintresset ska tillgodoses, samt att rättskraften enligt 7 kap. 52 § ABL träffar samtliga aktieägare oavsett deras deltagande. Det är kombinationen av dessa två lagstiftningsval, inte bristande förlikningsbarhet som sådan, som skapar det behov av interventionsrätt i just klander av bolagsstämmobeslut som uppsatsen argumenterar för.

6.3 Konsekvenser vid avsaknad av interventionsrätt

Min uppfattning är att det finns omfattande stöd för att neka interventionsrätt i skiljeförfarande inte minst på grund av de doktrinära uppfattningar som framförts om partsautonomi. Däremot anser jag att det finns stöd för, men framför allt är nödvändigt att tillåta interventionsrätt i klandertvister om bolagsstämmobeslut som prövas i skiljeförfarande när skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen.

Med anledning av det stöd som finns för att utesluta en generell interventionsrätt tar jag emellertid höjd för att rättstillämparen, när och om frågan väl prövas, gör en annan bedömning och kommer fram till att interventionsrätt inte alls bör föreligga i tvister om klander av bolagsstämmobeslut. Nedan redogör jag därför för eventuella konsekvenser av att kategoriskt neka interventionsrätt i skiljeförfarande, utan att anpassa möjligheten till intervention till den specifika tvisten.

En av de huvudsakliga anledningarna till att aktieägare bör tillerkännas interventionsrätt i klandertvister avseende bolagsstämmobeslut är att sådana

²⁴⁴ Se NJA 2003 s. 3.

²⁴⁵ Se exempelvis Lehrberg (2000) s. 246.

²⁴⁶ Se mer om detta ovan, avsnitt 4.3–4.4.

tvister inte är fullt förlikningsbara. Detta talar starkt för att de aktieägare som berörs av domens rättskraft bör tillerkännas rätt att intervensera i processen när processen prövas genom skiljeförfarande, på motsvarande sätt som i allmän domstol. En annan ordning skulle i praktiken innebära att en klandertvist får två helt skilda utgångar beroende på om tvisten prövas i allmän domstol eller i skiljeförfarande. I allmän domstol säkerställs nämligen en materiell prövning av tvisten genom möjligheten till intervention. Om en interventionsrätt emellertid saknas i skiljeförfarande innebär det att bolaget, genom att införa en skiljeklausul i bolagsordningen, i praktiken kan påverka rättsverkningarna av ett bolagsstämmobeslut. På så sätt skulle styrelsen, som i regel företräder bolaget, kunna initiera eller förmå ett internt rättssubjekt, exempelvis en aktieägare, att klandra ett bolagsstämmobeslut och därefter själv medge talan. Detta skulle i praktiken leda till att bolagsstämmobeslutet undanröjs eller ändras utan att det genomgår en materiell prövning. En sådan ordning anses stå i strid med bolagsstämmobeslutets associationsrättsliga funktion. Bolagsstämmobeslut fattas inom ramen för en kollektiv ordning enligt ABL och bör därför inte utan vidare kunna sättas ur spel genom en process mellan enskilda parter.

Att interventionsrätt i klandertvister om bolagsstämmobeslut återkommande uppmärksammas i litteraturen talar också för behovet av att säkerställa en materiell prövning i tvisten och att ge tredje man möjlighet att bevaka sin rätt i denna typ av tvister. Konsekvenserna för de berörda aktieägarna som inte tillåts intervensera och därmed utesluts från processen framstår nämligen som oproportionerliga. Deras rättsställning påverkas av rättskraften i ett avgörande som rör en tvist där parterna, av de skäl som redogjorts för ovan, i praktiken saknar dispositionsrätt över. Detta innebär att aktieägarnas rättssäkerhet i skiljeförfarande inskränks på ett sätt som i en allmän domstolsprocess typiskt sett skulle anses oförenligt med kraven om beaktande av tredjemansintressen.²⁴⁷ Även i doktrin i förhållande till skiljemannarätten har det framförts att rättskraftsverkan inte får träffa en tredje man som inte tillåts inträda i processen.²⁴⁸

En ordning utan interventionsrätt riskerar dessutom att leda till en kapplöpning mellan aktieägare. Som nämnts ovan skapar avsaknaden av interventionsrätt incitament för aktieägare att snabbt väcka klander eller fastställsetalan i syfte att därefter kunna åberopa *lis pendens* eller *res judicata*. Detta ökar i sin tur risken för parallella processer och motstridiga avgöranden rörande samma bolagsstämmobeslut.

Högsta domstolens uttalande om interventionsrätt i ”Svenska Kredit”²⁴⁹ torde också kunna föranleda konsekvenser i de fall interventionsrätt inte anses vara möjlig i skiljeförfarande. Som nämnt ovan menade Högsta domstolen att en

²⁴⁷ Jfr NJA 2015 s. 466.

²⁴⁸ Jfr Heuman (2003/04) s. 147.

²⁴⁹ Se NJA 2003 s. 3.

borgenär i den specifika konkursrättsliga tvisten bör ha interventionsrätt i skiljeförfarandet. Om interventionsrätt däremot inte föreligger, skulle ett skäl för klander vara för handen. Högsta domstolen menade med andra ord att en skiljedom i en tvist där en borgenär nekats interventionsrätt inte skulle vara bindande i konkursen. Detta innebär närmast att konkursboet med enkla medel kan komma ur det skiljeavtal som konkursgäldenären slutit med borgenären. Antingen genom att skiljenämnden nekar en borgenärs begäran om intervention och konkursboet således inte binds av skiljedomens, eller genom att konkursboet redogör för den nuvarande situation på ett sådant sätt att skiljeförfarande från början aldrig inleds. Konkursboet kommer genom denna ordning, i vart fall när denne delar uppfattning med en borgenär, ha möjlighet att välja om den specifika tvisten ska avgöras genom skiljeförfarande eller inte.

7 Sammanfattade slutsatser

Utgångspunkten i skiljerätten är klar: någon generell rätt för tredje man att intervenera i skiljeförfarande föreligger inte. Detta följer ytterst av skiljeförfarandets avtalsrättsliga natur och de bärande principerna om partsautonomi och effektivitet. Tredje mans inträde i processen riskerar att rubba såväl processens ram och skiljenämndens uppdrag, men också påverka effektiviteten i förfarandet. Interventionsmöjligheten framstår därför inte som en rättighet, utan som en undantagsvis tillåten möjlighet. I praktiken är interventionsrätten i skiljeförfarande beroende av såväl parternas som skiljenämndens samtycke. Redan detta innebär att intervention i skiljeförfarande i de flesta fall är utesluten.

Samtidigt aktualiserar vissa tvister särskilda överväganden som inte utan vidare låter sig inordnas under denna huvudregel. Klandertvister om bolagsstämmobeslut utgör ett sådant exempel. Dessa tvister kännetecknas av att avgörandet får rättskraftig verkan gentemot samtliga taleberättigade aktieägare, samtidigt som klandertvister om bolagsstämmobeslut i praktiken saknar förlikningsbarhet i materiell mening. Den klandrande aktieägaren och bolaget kan inte genom avtal sätta ett bolagsstämmobeslut ur spel, eftersom en sådan ordning skulle undergräva den associationsrättsliga beslutsordningens legitimitet och funktion. Trots detta har det i såväl doktrin och förarbeten men framför allt i lagtexten förutsatts att dessa tvister kan avgöras genom skiljeförfarande i de fall skiljeklausulen har sitt ursprung i bolagsordningen.

Mot denna bakgrund framstår en strikt tillämpning av huvudregeln – att intervention inte ska tillåtas – som omotiverad i klandertvister om bolagsstämmobeslut. Avsaknaden av interventionsrätt riskerar nämligen att leda till betydande systematiska problem. Ett bolag kan exempelvis, genom att införa en skiljeklausul i bolagsordningen, styra processen till skiljeförfarande och där medge talan, utan att övriga aktieägare ges möjlighet att tillvarata sina intressen. Detta möjliggör strategiska processupplägg, skapar incitament till kapplöpning mellan olika former av talan och innebär en påtaglig risk för motstridiga avgöranden. Framför allt påverkas tredje mans rättsställning på ett sätt som inte accepterats i motsvarande situation i allmän domstol.

En jämförelse med Högsta domstolens resonemang i ”Svenska Kredit”²⁵⁰ förstärker denna bild. I fallet uttalade Högsta domstolen att en skiljedom inte kan ges bindande verkan för borgenären i konkursen om borgenär förvägrats interventionsrätt. Även om uttalandet är sparsamt motiverat och har varit föremål för kritik, ger Högsta domstolen uttryck för att tredje mans intresse i vissa situationer kan tillmätas avgörande betydelse. Intresset får särskild

²⁵⁰ Se NJA 2003 s. 3.

betydelse när tvistens utgång påverkar en vidare krets men framför allt när tvisten som utgångspunkt inte är förlikningsbar. Denna typ av resonemang är direkt relevant även för klander av bolagsstämmobeslut, där rättskraften träffar samtliga aktieägare.

Detta talar för att tvister om klander av bolagsstämmobeslut betraktas som en särpräglad tvist inom skiljerätten, där undantag från huvudregeln om utesluten interventionsrätt kan vara motiverat. När tvistens utgång får kollektiva och odelbara verkningar, och där kontradiktionen annars riskerar att undergrävas genom att tvisten inte prövas materiellt, framstår interventionsrätten inte som ett avsteg från skiljerättens principer, utan snarare som en förutsättning för att upprätthålla dem i en vidare mening.

Källförteckning

Offentligt tryck

NJA II 1929:1, *Ny lag om skiljemän.*

NJA II 1943:1, *Den nya rättegångsbalken.*

Prop. 1997/98:99, *Aktiebolagets organisation.*

Prop. 1998/99:35, *Ny lag om skiljeförfarande.*

Prop. 2017/18:257, *En modernisering av lagen om skiljeförfarande.*

SOU 1938:44, *Processlagberedningens förslag till rättegångsbalk.*

SOU 1973:22, *Utsökningsbalk.*

SOU 1994:81, *Ny lag om skiljeförfarande – Delbetänkande av Skiljedomsutredningen.*

SOU 1995:44, *Aktiebolagets organisation.*

SOU 2015:37, *Översyn av lagen om skiljeförfarande.*

Rättsfall

Högsta domstolen

NJA 1905 s. 23

NJA 1913 s. 191

NJA 1918 s. 478

NJA 1924 B 209.

NJA 1925 s. 432

NJA 1943 s. 527

NJA 1953 s. 751

NJA 1960 s. 408

NJA 1969 s. 71

NJA 1982 s. 10

NJA 1985 s. 466

NJA 1988 s. 433

NJA 1991 s. 496

NJA 1993 s. 350

NJA 1993 s. 641

NJA 1995 s. 5

NJA 1998 s. 189

NJA 2003 s. 3 ("Svenska Kredit")

NJA 2004 s. 836
NJA 2005 s. 342
NJA 2008 s. 796
NJA 2010 s. 105
NJA 2015 s. 466
NJA 2015 s. 552
NJA 2017 s. 981

Arbetsdomstolen

AD 1960 nr. 27
AD 2018 nr. 3

Litteratur

Cars, Thorsten (2001), *Lagen om skiljeförfarande – En kommentar*, 3 uppl., Fakta Info Direkt, Stockholm. [cit. Cars (2001)]

Dahlman, Christian (2010), *Rätt och rättfärdigande: en tematisk introduktion i allmän rättslära*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund. [cit. Dahlman (2010)]

Dahlman, Christian (2019), 'Begreppet rättskälla' i: Dahlman, Christian och Wahlberg, Lena (red.), *Juridiska grundbegrepp*, s. 21–53. Studentlitteratur, Lund. [cit. Dahlman (2019)]

Dillén, Nils (1933), *Bidrag till läran om skiljeavtalet*, Gustaf Larssons bokhandels förlag, Stockholm. [cit. Dillén (1933)]

Engströmer, Thore (1939), 'Om interventionsgrunden', *Svensk Juristtidning*, s. 542–546. [cit. Engströmer (1939)]

Ekelöf, Per Olof (1937), *Om interventionsgrunden*, Uppsala Universitet, Uppsala. [cit. Ekelöf (1937)]

Ekelöf, Per Olof, Pauli, Mikael och Edelstam, Henrik (2015), *Rättegång – Andra häftet*, 9 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Ekelöf, Pauli och Edelstam (2015)]

Ekelöf, Per Olof, Andersson, Simon, Bellander, Henrik, Bylund, Torleif, Edelstam, Henrik och Pauli, Mikael (2018), *Rättegång – Tredje häftet*, 8 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Ekelöf m.fl. (2018)]

Fitger, Peter och Mellqvist, Mikael (2002), *Domstolsprocessen – En kommentar till rättegångsbalken*, 2 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Fitger och Mellqvist (2002)]

Fitger, Peter, Sörbom, Monika, Eriksson, Tobias, Hall, Per, Palmkvist, Ragnar och Renfors, Cecilia (2025), *Rättegångsbalken*, Norstedts Juridik. (2025-12-10, version 99, JUNO). [cit. Fitger m.fl. (2025)]

Gunnarsson, Åsa och Svensson, Eva-Maria (2023), *Rättsdogmatik – som rättsvetenskapligt perspektiv och metod*, Studentlitteratur, Lund. [cit. Gunnarsson och Svensson (2023)]

Gärde, Natanael (1949), *Nya rättegångsbalken jämte lagen om dess införande – med kommentar*, Norstedt, Stockholm. [cit. Gärde (1949)]

Hassler, Åke (1956), *Civilprocessrätt – huvuddragen av domstolsväsendet och rättegången i tvistemål enligt RB*, häfte 1, Nordiska Bokhandel, Stockholm. [cit. Hassler (1956)]

Hassler, Åke (1963), *Svensk civilprocessrätt – en lärobok*, Nordiska Bokhandel, Stockholm. [cit. Hassler (1963)]

Hassler, Åke och Cars, Thorsten (1989), *Skiljeförfarande*, 2 uppl., Norstedt, Stockholm. [cit. Hassler och Cars (1989)]

Heuman, Lars (1987), 'Fråga om skiljeavtals giltighet vid singularsuccession', i: Müllern, Mats, Lindskog, Stefan och Unger, Sven (red.), *Festskrift till Sveriges Advokatsamfund 1887–1987*, s. 229–257. Norstedt, Stockholm. [cit. Heuman (1987)]

Heuman, Lars (1999), *Skiljemannarätt*, Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Heuman (1999)]

Heuman, Lars (2003/04), 'Kan ett utomstående rättssubjekt träda in eller tvingas in i ett pågående skiljeförfarande?', *Juridisk Tidskrift*, s. 146–166. [cit. Heuman (2003/04)]

Heuman, Lars (2008/09), 'Är konkursboet bundet av ett skiljeavtal som gäldenären ingått före konkursen?', *Juridisk Tidskrift*, s. 374–384. [cit. Heuman (2008/09)]

Heuman, Lars (2011/12), 'Kan parter träffa avtal om hur civilrättsliga och processuella regler ska tillämpas?', *Juridisk Tidskrift*, s. 336–354. [cit. Heuman (2011/12)]

Heuman, Lars (2014/15), 'Översyn av lagen om skiljeförfarande', *Juridisk Tidskrift*, s. 439–466. [cit. Heuman (2014/15)]

Heuman, Lars (2015/16) 'Hur begränsas aktieägarmajoritetens processuella möjligheter att missbruka sin makt mot minoriteten?', *Juridisk Tidskrift*, s. 505–530. [cit. Heuman (2015/16)]

Heuman, Lars (2020), *Specialprocess – utsökning och konkurs*, 8 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Heuman (2020)]

Jareborg, Nils (2004), 'Rättsdogmatik som vetenskap', *Svensk Juristtidning*, s. 1–10. [cit. Jareborg (2004)]

Kleineman, Jan (2025), 'Rättsdogmatisk metod' i; Nääv, Maria och Zamboni, Mauro (red.), *Juridisk metodlära*, 3 uppl., s. 25–56. Studentlitteratur, Lund. [cit. Kleineman (2025)]

Kvart, Johan och Olsson, Bengt (2023), *Tvistlösning genom skiljeförfarande: en handledning till lagen om skiljeförfarande*, 4 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Kvart och Olsson (2023)]

Larsson, Sven (1967), 'Om åberopande', *Svensk Juristtidning*, s. 11–36. [cit. Larsson (1967)]

Larsson, Sven (1988) 'Självständig intervention och materiell rätt' i: Höglund, Olle (red.), *Festskrift till Lars Welamson*, s. 369–388, Nordstedt, Stockholm. [cit. Larsson (1988)]

Larsson, Sven (1990), 'Interventionstalan' i: Lindblom, Per Henrik (red.), *Process och exekution – vänbok till Robert Boman*, s. 243–252, Iustus, Uppsala. [cit. Larsson (1990)]

Larsson, Sven (1992), 'Den ordinära interventionens ändamål' i: Heuman, Lars (red.), *Festskrift till Per Olof Bolding*, s. 249–260, Juristförlaget, Stockholm. [cit. Larsson (1992)]

Larsson, Sven (1993/94), 'Rätt till intervention i process om förverkande av bostadsrättshavares nyttjanderätt?', *Juridisk tidskrift*, s. 368–274. [cit. Larsson (1993/94)]

Lavin, Rune (1989) 'Är den förvaltningsrättsliga forskningen rättsdogmatisk?', *Förvaltningsrättslig tidskrift*, s. 115–129. [cit. Lavin (1989)]

Lavin, Rune (1990), 'Om förvaltningsrättslig forskningen, En replik', *Förvaltningsrättslig tidskrift*, s. 71–74. [cit. Lavin (1990)]

Lehrberg, Elisabeth (2000), *Processgemenskap i dispositiva tvistemål där endast en dom kan ges*, 2 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Lehrberg (2000)]

Lindblom, Per Henrik (2000), 'Civilprocessens grundprinciper de lege ferenda', *Svensk Juristtidning*, s. 105–155. [cit. Lindblom (2000)]

Lindell, Bengt (1988), *Partsautonomins gränser – i dispositiva tvistemål och med särskild inriktning på rättsanvändningen*, Iustus, Uppsala. [cit. Lindell (1988)]

Lindell, Bengt (2000), *Alternativ tvistlösning: särskilt medling och skiljeförfarande*, Iustus, Uppsala. [cit. Lindell (2000)]

Lindell, Bengt (2007), *Notorietet och kontradiktion*, Iustus, Uppsala. [cit. Lindell (2007)]

Lindell, Bengt (2017), *Civilprocessen – rättegång samt skiljeförfarande och medling*, 4 uppl., Iustus förlag, Uppsala. [cit. Lindell (2017)]

Lindell, Bengt (2020), *Alternativ till rättskipning: förhandling, medling, processförlikning, tvistlösningsnämnder och skiljeförfarande*, Iustus förlag, Uppsala. [cit. Lindell (2020)]

Lindskog, Stefan (2026), *Skiljeförfarande – En kommentar*, Norstedts Juridik. (2026-01-22, version 3A, JUNO). [cit. Lindskog (2026)]

Lundblad, Claes, (2013), 'När kan tredje man delta i skiljeförfarande?', *Advokaten*, nr. 9 2013, årgång 79, s. 20–21. [cit. Lundblad (2013)]

Maunsbach, Lotta (2015), *Avtal om rätten till domstolsprövning – Processuella överenskommelsers giltighet i svensk rätt*, Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Maunsbach (2015)]

Nial, Håkan (1934), *Om klanderbara och ogiltiga bolagsstämmobeslut*, Bröderna Sjösteens Boktryckeri, Stockholm. [cit. Nial (1934)]

Nordh, Roberth och Lindblom, Per Henrik (2003), *Kommentar till RB*, häfte 2, Iustus, Uppsala. [cit. Nordh och Lindblom (2003)]

Olivecrona, Karl (1943), *Domen i tvistemål*, Gleerup, Lund. [cit. Olivecrona (1943)]

Olsen, Lena (2004), 'Rättsvetenskapliga perspektiv', *Svenskt Juristtidning*, s. 105–145. [cit. Olsen (2004)].

Olsson, Bengt och Kvart, Jonas (2000), *Lagen om skiljeförfarande – En kommentar*, Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Olsson och Kvart (2000)]

Orehall, Erik (2025), 'Frågor om kontradiktion vid skiljeförfarande om klander av styrelseval', *Svensk Juristtidning*, s. 695–704. [cit. Orehall (2025)]

Peczenik, Aleksander (1990), 'Om den förvaltningsrättsliga forskningen och rättsdogmatiken', *Förvaltningsrättslig tidskrift*, s. 41–52. [cit. Peczenik (1990)].

Peczenik, Aleksander (1995), *Vad är rätt?: Om demokrati, rättssäkerhet, etik och juridisk argumentation*, Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Peczenik (1995)].

Peczenik, Aleksander (2005), 'Juridikens allmänna läror', *Svensk Juristtidning*, s. 249–272. [cit. Peczenik (2005)].

Ramberg, Christina, Beshar, Alexander R., Carlsson, Laura, Croon, Adam, Granmar, Claes, Kleist, David, Leviner, Pernilla och Norée, Annika (2024), *Rättskällor: en introduktion i kritiskt tänkande*, 2 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Ramberg m.fl. (2024)]

Rättegångsbalk (1942:740), Lexino 2025-01-01 (JUNO)

Sandgren, Claes (2005), 'Är rättsdogmatiken dogmatisk?', *Tidsskrift for Rettsvitenskap*, vol. 118 nr 4–5, s. 648–656. [cit. Sandgren (2005)]

Sandgren, Claes (2025), *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod, argumentation och språk*, 6 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Sandgren (2025)]

Strömholm, Stig, Lyles, Max och Valguarnera, Filippo (2020), *Rätt, rättskällor och rättstillämpning: en lärobok i allmän rättslära*, 6 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm. [cit. Strömholm, Lyles och Valguarnera (2020)]

Svensson, Eva-Maria (2014), 'De lege interpretata – om behovet av metodologisk reflektion', *Juridisk Publikation*, jubileumsnummer 2014 s. 211–226. [cit. Svensson (2014)]

Söderlund, Erik (1970), *Rättegångsbalken med kommentar*, Del 1 Kap. 1–12, Nordstedt och Söners förlag, Stockholm. [cit. Söderlund (1970)]

Söderlund, Christer (2004/05), 'Prövning av bevakad fordran i skiljeförfarande', *Juridisk Tidskrift*, s. 694–699. [cit. Söderlund (2004/05)]

Tirkkonen, Tauno (1952), *Skiljemannaförfarandet – Processrättslig undersökning*, Stockholm. [cit. Tirkkonen (1952)]

Welamson, Lars (1989), 'Svensk rättspraxis – Civil- och straffprocessrätt 1980–1987', *Svensk Juristtidning*, s. 497–652. [cit. Welamson (1989)]

Westberg, Peter (2000), 'Prejudikattolkningens ABC' i: Numhauser-Henning, Ann (red.), *Normativa perspektiv Festskrift till Anna Christensen*, s. 583–618, Juristförlaget i Lund, Lund. [cit. Westberg (2000)]